

Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU20

Folkhälsa

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar om folkhälsoarbetets organisation och folkhälsofrämjande insatser, smittskydd, vaccinationer m.m.

I betänkandet finns 23 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Folkhälsoarbetets organisation och folkhälsofrämjande insatser.....	8
Utskottets ställningstagande.....	13
Smittskydd.....	13
Utskottets ställningstagande.....	19
Vaccinationer.....	20
Utskottets ställningstagande.....	27
Hälsosamma levnadsvanor.....	28
Utskottets ställningstagande.....	33
Psykisk hälsa.....	34
Utskottets ställningstagande.....	40
Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.....	41
Utskottets ställningstagande.....	43
Allergifrågor.....	43
Utskottets ställningstagande.....	46
Reservationer.....	47
1. Folkhälsoarbetets organisation, punkt 1 (V, MP).....	47
2. Folkhälsofrämjande insatser, punkt 2 (S).....	47
3. Folkhälsofrämjande insatser, punkt 2 (V).....	48
4. Folkhälsofrämjande insatser, punkt 2 (C).....	49
5. Folkhälsofrämjande insatser, punkt 2 (MP).....	49
6. Hiv, punkt 3 (V, MP).....	50
7. Hiv, punkt 3 (C).....	51
8. Hepatit B och C, punkt 4 (V, C, MP).....	51
9. Tuberkulos, punkt 5 (SD).....	52
10. Vaccinationsregister, punkt 7 (S, MP).....	52
11. Vaccinationsregister, punkt 7 (SD).....	53
12. Vaccinationsprogram för äldre, punkt 8 (S, V, MP).....	54
13. Kostnadsfria vacciner och screeningar för äldre, punkt 9 (C, MP).....	54
14. Hälsosamma levnadsvanor, punkt 11 (SD).....	55
15. Hälsosamma levnadsvanor, punkt 11 (C).....	55
16. Hälsosamma levnadsvanor, punkt 11 (MP).....	56
17. Psykisk hälsa, punkt 12 (S).....	57
18. Psykisk hälsa, punkt 12 (SD).....	58
19. Psykisk hälsa, punkt 12 (V).....	58
20. Psykisk hälsa, punkt 12 (MP).....	59
21. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, punkt 13 (V, C, MP).....	60
22. Allergifrågor, punkt 14 (SD).....	60
23. Allergifrågor, punkt 14 (MP).....	61
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	62
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23.....	62

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Folkhälsoarbetets organisation och folkhälsofrämjande insatser

1. Folkhälsoarbetets organisation

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:315 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 6,

2022/23:318 av Markus Wiechel (SD),

2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 10 och

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 45 och 73.

Reservation 1 (V, MP)

2. Folkhälsofrämjande insatser

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 12, 14 och 19,

2022/23:861 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 22,

2022/23:1530 av Cecilia Engström (KD),

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 61 och

2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 9.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (MP)

Smittskydd

3. Hiv

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 20 och 21 samt

2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 30.

Reservation 6 (V, MP)

Reservation 7 (C)

4. Hepatit B och C

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:312 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1, 2 och 4 samt

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 22.

Reservation 8 (V, C, MP)

5. Tuberkulos

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:312 av Markus Wiechel (SD) yrkande 8 och

2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 3.

*Reservation 9 (SD)***6. Övriga smittskyddsfrågor**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1399 av Marie-Louise Hänel Sandström m.fl. (M) och

2022/23:2221 av Eric Palmqvist (SD) yrkande 1.

*Vaccinationer***7. Vaccinationsregister**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1141 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 14 och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 60.

Reservation 10 (S, MP)

Reservation 11 (SD)

8. Vaccinationsprogram för äldre

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 12 och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 59.

Reservation 12 (S, V, MP)

9. Kostnadsfria vacciner och screeningar för äldre

Riksdagen avslår motion

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 24.

Reservation 13 (C, MP)

10. Övriga vaccinationsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:312 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 5–7,

2022/23:495 av Mathias Tegnér (S) yrkandena 1 och 2,

2022/23:1359 av Joakim Sandell m.fl. (S) och

2022/23:1851 av Sten Bergheden (M).

*Hälsosamma levnadsvanor***11. Hälsosamma levnadsvanor**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:110 av Saila Quicklund (M) yrkande 5,

2022/23:255 av Angelica Lundberg (SD),

2022/23:555 av Markus Wiechel och Lars Andersson (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5,

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 7 och 25,

2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1 och

2022/23:1657 av Anders Ådahl (C) yrkandena 1 och 2.

Reservation 14 (SD)

Reservation 15 (C)

Reservation 16 (MP)

Psykisk hälsa

12. Psykisk hälsa

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:597 av Marléne Lund Kopparklint (M),

2022/23:604 av Marléne Lund Kopparklint (M),

2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 2,

2022/23:1456 av Ulrika Westerlund och Marielle Lahti (båda MP),

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 29 och 32

samt

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 32.

Reservation 17 (S)

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (V)

Reservation 20 (MP)

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

13. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 9 och

2022/23:2075 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M)
yrkande 2.

Reservation 21 (V, C, MP)

Allergifrågor

14. Allergifrågor

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:753 av Nicklas Attefjord (MP) och

2022/23:1141 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 2 och 18.

Reservation 22 (SD)

Reservation 23 (MP)

Stockholm den 30 mars 2023

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Linda Lindberg (SD), Johan Hultberg (M), Mikael Dahlgvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Anna-Lena Blomkvist (SD), Gustaf Lantz (S), Malin Höglund (M), Karin Rågsjö (V), Johnny Svedin (SD), Ulrika Westerlund (MP), Carita Boulwén (SD), Karin Sundin (S), Christofer Bergenblock (C) och Malin Danielsson (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Den 2 februari 2023 besökte utskottet Folkhälsomyndigheten. Generaldirektör Karin Tegmark Wisell med medarbetare informerade om pågående arbete inom myndighetens olika ansvarsområden och uppdrag.

Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Folkhälsoarbetets organisation och folkhälsofrämjande insatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om folkhälsoarbetets organisation och folkhälsofrämjande insatser.

Jämför reservation 1 (V, MP), 2 (S), 3 (V), 4 (C) och 5 (MP).

Motionerna

Folkhälsoarbetets organisation

I partimotion 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 45 föreslås ett tillkännagivande om att inrätta en folkhälsolag. Motionärerna anför att det handlar om ett regelverk som tydligare än i dag klargör hur ansvaret för folkhälsoarbetet ser ut på lokal, regional och statlig nivå. I yrkande 73 föreslås ett tillkännagivande om att införa ”mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer” som ett nytt målområde i den nationella folkhälsopolitiken.

I kommittémotion 2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan kommun och region i folkhälsofrågor och stärka kopplingen till miljömålen.

I motion 2022/23:315 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att överväga en utvärdering av det nordiska hälsosamarbetet. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheten till ökad transparens i det internationella hälsoarbetet.

I motion 2022/23:318 av Markus Wiechel (SD) föreslås ett tillkännagivande om att se över en avveckling av Folkhälsomyndigheten i sin nuvarande form och fördela ansvaret på andra myndigheter.

Folkhälsofrämjande insatser

I kommittémotion 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 61 föreslås ett tillkännagivande om att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Enligt motionärerna krävs en bred jämlikhetsskapande politik och förbyggande insatser för att det folkhälsopolitiska målet ska uppnås.

I kommittémotion 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att krav ska införas på alla regioner att ha ett systematiskt och strukturerat förebyggande hälsoarbete inriktat mot undvikbara livsstilssjukdomar och olika slag av ohälsa. I yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram förslag på insatser för att stärka hälsokompetensen i utsatta områden.

I kommittémotion 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 19 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd om evidensbaserade metoder för kultur- och naturupplevelser i folkhälsoarbete, vård och omsorg. Ett likalydande tillkännagivande föreslås i kommittémotion 2022/23:861 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 22.

I kommittémotion 2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att främja hälsa och minska skillnaderna i hälsa i hela landet.

I motion 2022/23:1530 av Cecilia Engström (KD) föreslås ett tillkännagivande om att alla regioner ska erbjuda riktade hälsosamtal till alla från 40 års ålder.

Pågående arbete

Målet för folkhälsopolitiken

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhällliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation (prop. 2017/18:249, bet. 2017/18:SoU26, rskr. 2017/18:406).

I samband med att det nya målet slogs fast beslutade riksdagen om en sektorsövergripande mål- och uppföljningsstruktur för det samlade folkhälsoarbetet. Den består av följande åtta målområden:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård.

De första sju målområdena utgör livsområden som omfattar viktiga resurser för en god och jämlik hälsa. Det åttonde målet betonar att hälso- och sjukvårdens verksamhet bör bli bättre på att motverka skillnader mellan sociala grupper i fråga om insjuknande, behandling och konsekvenser av sjukdom och ohälsa. Folkhälsomyndigheten har i uppdrag att verka för att det nationella folkhälsomål som riksdagen har fastställt uppnås, och verksamheten ska omfatta samtliga åtta målområden.

Ett syfte med regeringens proposition God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik (prop. 2017/18:249) var att motivera aktörer på alla samhällsnivåer att arbeta aktivt med att främja en god och jämlik hälsa.

Stödstruktur för folkhälsoarbetet

Folkhälsomyndigheten har i uppdrag att regelbundet redovisa data för ett urval indikatorer inom vart och ett av de nationella målområdena. I maj 2019 fick Folkhälsomyndigheten i uppdrag att utveckla en stödstruktur för det statliga folkhälsoarbetet som möjliggör systematiska och samordnade insatser (S2019/02381/FS, S2020/07611/FS). Redovisningen lämnades till Regeringskansliet i december 2020 i rapporten På väg mot en god och jämlik hälsa – Stödstruktur för det statliga folkhälsoarbetet.

I rapporten presenterar Folkhälsomyndigheten en struktur för det statliga folkhälsoarbetet som möjliggör systematiska och samordnade insatser mellan myndigheter i syfte att bidra till att det övergripande folkhälsopolitiska målet nås. Vidare redovisas ett innehåll för det folkhälsopolitiska ramverket i form av nationella mål, och man identifierar vilka statliga myndigheter som är relevanta för att bidra till det statliga folkhälsopolitiska arbetet. Myndigheten redovisar också indikatorer för de åtta målområdena och för relevanta hälsoutfall, vilka ska visa riktning och användas för att följa upp den övergripande folkhälsopolitiken. Rapporten utgör ett kunskapsunderlag för bl.a. dem som arbetar med folkhälsorelevanta frågor på statlig, regional och kommunal nivå, i näringslivet eller civilsamhället.

I januari 2022 publicerade Folkhälsomyndigheten en uppföljning av stödstrukturen i rapporten Tillsammans för en god och jämlik hälsa inom en generation – Stödstrukturen under 2021 och vägen framåt. Rapporten visar vilka förändringar som myndigheten har genomfört inom ramen för stödstrukturen och belyser delar som behöver utvecklas framöver.

Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten samordnar folkhälsoarbetet på nationell nivå. Myndighetens uppgift är att främja en god och jämlik hälsa, förebygga sjukdomar och skador samt verka för ett effektivt smittskydd och skydda befolkningen från olika former av hälsohot. Inom ramen för sitt samordnande ansvar ska myndigheten bidra till en god och jämlik hälsa genom att vara samlade, stödjande och pådrivande i förhållande till berörda aktörer. Myndigheten ska vidare bidra till kunskapsutveckling och kunskapsförmedling inom sitt verksamhetsområde. Enligt förordningen (2021:248) med instruktion för Folkhälsomyndigheten ska myndigheten i sin verksamhet fästa särskild vikt vid de grupper som löper störst risk att drabbas av ohälsa.

Regionalt genomförande av den nationella folkhälsopolitiken

I mars 2022 gav regeringen länsstyrelserna i uppdrag att stödja det regionala genomförandet av den nationella folkhälsopolitiken (S2022/01941). Den stödstruktur som Folkhälsomyndigheten har utvecklat för det statliga folkhälsoarbetet utgör grunden för arbetet. Syftet med uppdraget är att genom folkhälsopolitiken skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en

generation. Uppdraget till länsstyrelserna innebär att de utifrån regionala och lokala förutsättningar och behov ska

- utgöra en kompletterande länk mellan nationell, regional och lokal nivå inom stödstrukturen för statligt folkhälsoarbete
- stödja införandet av folkhälsopolitiken genom att stärka lokala och regionala förutsättningar för främjande och förebyggande arbete med fokus på goda och jämlika förutsättningar för hälsa genom livet
- bidra till en god, jämlik och jämställd folkhälsa i länen genom att stödja utvecklingen av ett kunskapsbaserat lokalt och regionalt folkhälsoarbete
- bidra till att samarbete och erfarenhetsutbyte mellan berörda aktörer utvecklas på lokal och regional nivå för att främja hälsa, förebygga ohälsa och jämna ut hälsoskillnader
- stödja kompetensutveckling och gemensamma tvärssektoriella utbildningsinsatser inom folkhälsoområdet
- stödja kommunöverskridande folkhälsoinsatser
- genomföra en kartläggning av den regionala och lokala aktörskartan samt behov inom folkhälsoområdet.

Länsstyrelsen i Västerbottens län ska samordna uppdraget och lämna en slutredovisning till Socialdepartementet senast den 15 mars 2024.

Regeringen gav samtidigt Folkhälsomyndigheten i uppdrag att stödja länsstyrelserna i arbetet med att genomföra den nationella folkhälsopolitiken (S2022/01942). Folkhälsomyndigheten ska redovisa uppdraget i sina årsredovisningar för 2022 och 2023.

Satsning på forskning om prevention och folkhälsa

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) fick 2020 i uppdrag av regeringen att genomföra en satsning för att öka kunskapen om preventiva åtgärder och dess effekter på folkhälsan (prop. 2020/21:60, bet. 2020/21:UbU16). Syftet med satsningen är bl.a. att bidra till att öka kunskapen om hur en jämlik hälsa kan främjas, hur ohälsa kan förebyggas och hur effektiva insatser för att förbättra folkhälsan kan utformas och genomföras. En förutsättning för framgångsrik prevention är att det finns relevant forsknings- och evidensbaserad kunskap att grunda beslut om åtgärder på. Forte har nyligen utlyst fleråriga programbidrag för att bygga upp eller förstärka forskningsmiljöer för långsiktig kunskapsuppbyggnad om preventiva och hälsofrämjande insatser inom folkhälsopolitikens åtta målområden.

Mäns våld mot kvinnor

För att stärka förutsättningarna att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra presenterade regeringen 2016 en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10, bet. 2016/17:AU5, rskr. 2016/17:150). Strategin inbegriper bl.a. mål och insatsområden samt en struktur för stöd och uppföljning. Den

nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor har fyra målsättningar:

- ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- effektivare brottsbekämpning
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Strategin kompletteras med åtgärdsprogram som innehåller konkreta åtgärder för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Nuvarande åtgärdsprogram gäller perioden 2021–2023 och omfattar bl.a. insatser för att förebygga att våld utövas och för att ge stöd och skydd till utsatta.

Regeringen meddelade vid en presskonferens den 25 november 2022 att ett nytt åtgärdsprogram för perioden 2024–2026 ska tas fram, vilket är den sista perioden i den tioåriga nationella strategin. Regeringen avser vidare att utvärdera den nuvarande nationella strategin och ta fram en ny nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Friluftsliv för god folkhälsa

I december 2012 beslutade regeringen om tio mätbara mål för friluftslivspolitiken, som ska ha uppnåtts fram till 2020 (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278). Folkhälsomyndigheten har samordningsansvar för mål nio, Friluftsliv för god folkhälsa. Det innebär att myndigheten på olika sätt uppmärksammar hur natur- och kulturlandskapet kan vara en möjlig arena för fysisk aktivitet, avkoppling, rekreation och återhämtning. Folkhälsomyndighetens mål med arbetet på friluftslivsområdet är att öka de samhälleliga förutsättningarna för människor att på lika villkor vistas ute i naturen och utöva friluftsliv.

År 2019 gjordes en andra uppföljning av friluftslivsmålen, samordnad av Naturvårdsverket. När det gäller mål nio redovisar Folkhälsomyndigheten arbete med bl.a. uppföljning av insatser som bidrar till friluftsliv för god folkhälsa, sammanställning av aktuell forskning på området och framtagande av evidensbaserade indikatorer på området. Nästa uppföljning planeras att genomföras under 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om förebyggande och folkhälsofrämjande insatser behandlades senast i betänkande 2021/22:SoU16 Folkhälsofrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2021/22:117).

Utskottets ställningstagande

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Det finns även en sektorsövergripande mål- och uppföljningsstruktur för det samlade folkhälsoarbetet som består av åtta målområden. Utskottet konstaterar att Folkhälsomyndigheten på regeringens uppdrag har utvecklat en stödstruktur som möjliggör systematiska och samordnade insatser mellan myndigheter i syfte att bidra till att det övergripande folkhälsopolitiska målet nås. Länsstyrelserna har i uppdrag att stödja det regionala genomförandet av den nationella folkhälsopolitiken.

Regeringen presenterade 2016 en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Utskottet noterar att ett nytt åtgärdsprogram för perioden 2024–2026 ska tas fram inom ramen för strategin. Vidare genomför Forte en satsning för att öka kunskapen om preventiva åtgärder och dess effekter på folkhälsan. Avslutningsvis noterar utskottet Folkhälsomyndighetens arbete med att uppmärksamma hur natur- och kulturlandskapet kan vara en möjlig arena för bl.a. fysisk aktivitet.

Mot bakgrund av det som anförts anser utskottet inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta något initiativ när det gäller frågan om folkhälsoarbetets organisation. Motionerna 2022/23:315 (SD) yrkandena 2 och 10, 2022/23:318 (SD), 2022/23:2171 (MP) yrkande 10 och 2022/23:2277 (MP) yrkandena 45 och 73 bör avslås.

Av samma skäl behöver riksdagen enligt utskottet inte ta några initiativ i fråga om folkhälsofrämjande insatser. Motionerna 2022/23:856 (C) yrkandena 12, 14 och 19, 2022/23:861 (C) yrkande 22, 2022/23:1530 (KD), 2022/23:2061 (S) yrkande 61 och 2022/23:2171 (MP) yrkande 9 bör därmed avslås.

Smittskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hiv, hepatit B och C, tuberkulos och övriga smittskyddsfrågor.

Jämför reservation 6 (V, MP), 7 (C), 8 (V, C, MP) och 9 (SD).

Motionerna

Hiv

I kommittémotion 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga initiativ som säkerställer ökad tillgång till profylax för hiv genom ökad rådgivning och förskrivning av s.k. Prep i alla regioner. I yrkande 21 föreslås ett

tillkännagivande om att regeringen bör se över hur tillgången till testning för hiv i större utsträckning kan möta de faktiska behoven i alla regioner.

I kommittémotion 2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 30 föreslås ett tillkännagivande om att förbättra hivpositivas livsvillkor genom bättre tillgänglighet till profylax, behandling och vård samt kunskapshöjande insatser till allmänheten.

Hepatit B och C

I kommittémotion 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 22 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram en nationell uppföljningsplan för hepatit B- och C-arbetet i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendation.

I motion 2022/23:312 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att utreda åtgärder för ökad kunskap kring hepatit C. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheten för alla invånare att testa sig för hepatit C. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten till en nationell strategi för att eliminera hepatit C.

Tuberkulos

I kommittémotion 2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över lagstiftningen för en tuberkulosplan med tillhörande nödvändiga kontroller.

I motion 2022/23:312 av Markus Wiechel (SD) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att beakta att snarast möjligt införa en nationell krisplan för att bekämpa sjukdomen tbc och inrätta kontroller i enlighet med WHO:s önskemål.

Övriga smittskyddsfrågor

I motion 2022/23:2221 av Eric Palmqvist (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att utreda hur legionellasmitta från kyltornsanläggningar bäst motverkas.

I motion 2022/23:1399 av Marie-Louise Hänel Sandström m.fl. (M) föreslås ett tillkännagivande om att arbeta aktivt för att minska den nationella och globala utvecklingen av antimikrobiell resistens.

Gällande rätt

Smittskyddslagen

Av 1 kap. 7 § smittskyddslagen (2004:168), förkortad SmL, framgår att Folkhälsomyndigheten ansvarar för samordning av smittskyddet på nationell nivå och ska ta de initiativ som krävs för att upprätthålla ett effektivt smittskydd. Folkhälsomyndigheten ska följa och analysera det epidemiologiska läget nationellt och internationellt.

Av lagens bilaga 1 följer att bl.a. hivinfektion, tuberkulos, hepatit B och hepatit C är klassade som s.k. allmänfarliga sjukdomar, vilket enligt 1 kap. 3 § innebär att det råder anmälningsplikt och smittspårningsplikt.

Pågående arbete

Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar

Sverige har haft en nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar sedan 2006. Regeringen beslutade i november 2017 om en ny strategi som i första hand är en strategi mot hiv och hivinfektion. Enligt strategin är det övergripande målet för samhällets insatser att begränsa spridning av hiv och andra sexuellt överförda och blodburna infektioner, samt begränsa konsekvenserna av dessa infektioner för samhället och den enskilde. Strategin innehåller även följande tre delmål:

- att behovs- och kunskapsbaserade hälsofrämjande och förebyggande insatser når relevanta målgrupper, såväl som hela befolkningen
- att tidigt identifiera och behandla hivinfektion
- att stigma och diskriminering relaterad till hivinfektion minimeras, och att personer som lever med hivinfektion kan berätta om sin infektion utan oro för att särbehandlas.

I juni 2022 gav regeringen Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram underlag till en uppdaterad nationell strategi mot bl.a. hiv/aids (S2022/02972). I uppdraget ingår att peka ut eventuella förändringar som skett sedan den senaste nationella strategin och lämna förslag på uppdateringar, övergripande analysera hur de olika statsbidragen till ideella organisationer på området används och lämna eventuella förslag för att öka effektiviteten av bidragen så att de främjar den uppdaterade nationella strategin. Vidare ska myndigheten analysera existerande och potentiella synergier mellan den nationella strategin mot hiv/aids och den nationella strategin för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR-strategin), och vid behov lämna förslag på uppdaterade mål och delmål för den nationella strategin.

Folkhälsomyndigheten ska redovisa uppdraget senast den 30 april 2023.

Att leva med hiv 2021–2023

Folkhälsomyndigheten arbetar med projektet Att leva med hiv 2021–2023. Projektet består av flera studier som undersöker livskvaliteten och livsvillkoren för personer som lever med hiv. Resultatet av vissa delprojekt har publicerats, bl.a. rapporten Allmänhetens kunskap om och attityder till hiv och en intervjustudie om migranter som lever med hiv. Fler resultat kommer att publiceras under 2023, bl.a. en enkätstudie om livskvaliteten för personer som lever med hiv samt både en litteraturöversikt och en intervjustudie om äldre personer som lever med hiv.

Preexpositionsprofylax

Preexpositionsprofylax, vanligen förkortat Prep, är bromsmedicin mot hiv som kan tas i förebyggande syfte. Folkhälsomyndigheten publicerade 2017 Preexpositionsprofylax för att minska risken för infektion med hiv – En kunskapsöversikt. Myndigheten anför i kunskapsöversikten att Prep bör erbjudas till individer där läkaren och individen bedömer att det finns en kraftigt ökad risk för hivinfektion.

Rådet för nya terapier (NT-rådet) vid Sveriges Kommuner och Regioner rekommenderar sedan 2018 att regioner använder läkemedelsprofylax för att minska risken för hivinfektion i vissa riskgrupper. Förskrivningen bör göras inom läkemedelsförmånen.

Folkhälsomyndighetens kunskapsunderlag om hepatit B och C

Det hälsofrämjande och förebyggande arbetet med hepatit B och C i Sverige styrs övergripande av nationella lagar och regler men utgår också från internationella mål. FN:s mål för en hållbar utveckling (Agenda 2030) inkluderar ett mål om att bekämpa vissa sjukdomar, bl.a. hepatit. Vidare har Världshälsoorganisationen (WHO) antagit ett mål om att eliminera hepatit B och C i världen till 2030.

På uppdrag av regeringen har Folkhälsomyndigheten tagit fram ett kunskapsunderlag om hur arbetet med att förebygga och förhindra smittspridning av hepatit C, samt i viss mån hepatit B, kan förbättras. Med stöd i det rådande kunskapsläget har Folkhälsomyndigheten bedömt behovet av fortsatta, ökade eller nya insatser, för att långsiktigt kunna uppnå WHO:s mål om eliminering av hepatit B och C. Rapporten lyfter fram relevant forskning och kunskap samt erbjuder ett ramverk för insatser och uppföljning.

Nationellt programområde för infektionssjukdomar

Nationellt system för kunskapsstyrning är regionernas gemensamma struktur för att leverera en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet. Arbetet organiseras bl.a. i nationella programområden (NPO). Det nationella programområdet för infektionssjukdomar har utsett hepatiter till ett prioriterat område och en nationell arbetsgrupp som består av experter från landets sjukvårdsregioner har tagit fram en nationell plan för eliminering av hepatit C. Den första versionen som publicerades 2022 fokuserar på hepatit C, men även en plan för hepatit B avses läggas till i ett senare skede. Planen lyfter fram behovet av samordning mellan regionerna för att nå elimineringsmålen för hepatit C samt ger vägledning när det gäller bl.a. provtagning, diagnostisering, behandling och insatser för att motverka smittspridning.

Rekommendationer för preventiva insatser mot tuberkulos

Folkhälsomyndigheten publicerade i april 2022 uppdaterade rekommendationer för preventiva insatser mot tuberkulos. Rekommendationerna vänder sig

främst till yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården och handlar om vilka preventiva åtgärder mot tuberkulos som är aktuella i Sverige och i en svensk kontext. De är tänkta att ge vägledning om vilka grupper som är aktuella för tuberkuloscreening och vilka förebyggande åtgärder som rekommenderas, exempelvis när det gäller smittspårning, hälsokontroll av riskgrupper och vaccination. Rekommendationerna lyfter också fram betydelsen av att i samband med hälsokontroller inkludera generell information om tuberkulos och vikten av att tidigt söka vård vid misstanke om tuberkulos.

Av Folkhälsomyndighetens publikation framgår att nyanlända migranter från länder med hög incidens av tuberkulos är den grupp i Sverige som löper störst risk att insjukna. Enligt lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. ska dessa personer erbjudas en hälsoundersökning så snart som det är möjligt efter ankomsten till Sverige. Hälsoundersökningen bör inkludera screening för tuberkulos för personer från områden eller miljöer med hög risk för tuberkulos. Även övriga som flyttar till Sverige från sådana områden eller miljöer rekommenderas en hälsokontroll när det gäller tuberkulos.

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om hivprevention m.m.

Motionsyrkanden om smittskydd behandlades senast i betänkande 2021/22:SoU16 Folkhälsofrågor. Utskottet föreslog i betänkandet ett tillkännagivande till regeringen om hivprevention, testning och kunskaphöjande insatser. Utskottet anförde följande (s. 21, 1 res. S):

Utskottet anser att det är viktigt att bryta stigmat kring hiv och samtidigt genomföra effektiva åtgärder för att förhindra överföringen av hiv. Detta bör bl.a. ske genom förbättrad hiv-prevention och testning samt genom kunskaphöjande insatser om hiv till allmänheten.

Enligt utskottets mening bör regeringen ge en lämplig myndighet i uppdrag att se över hur tillgången till hivförebyggande läkemedel (s.k. PREP) och hivtestning kan utökas i alla regioner. Dessutom bör regeringen ge en lämplig myndighet i uppdrag att genomföra kunskaphöjande insatser om hiv till allmänheten för att minska stigmatiseringen av hivpositiva i samhället. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motionerna [...] bör därmed bifallas delvis.

Övriga motionsyrkanden om smittskyddsfrågor avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:313).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (s. 241):

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 om ett uppdrag till Folkhälsomyndigheten att ta fram underlag till en uppdaterad nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar, specifikt med sikte på sexuellt överförda infektioner (S2022/02972). I uppdraget ingår också att peka ut eventuella förändringar som skett sedan den senaste nationella strategin och lämna förslag på uppdateringar. I uppdraget ingår

att Folkhälsomyndigheten ska redovisa hur insatserna ska nå samtliga målgrupper som är särskilt viktiga att nå i det hivpreventiva arbetet och att de insatser som genomförs är i enlighet med aktuellt kunskapsläge och anpassat utefter den nuvarande epidemiologiska situationen. Den nuvarande nationella strategin mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar gäller sedan 2017 och är i många delar fortfarande aktuell men det finns behov av uppdateringar. Det gäller exempelvis en aktuell beskrivning av hur hiv-epidemin har utvecklats samt förnyade epidemiologiska bedömningar. Utveckling har även skett vad gäller tillgången till enkla och effektiva läkemedelsbehandlingar och kunskapsläget om att välinställd hiv inte överförs vid sex har förändrats sedan den förra nationella strategin beslutades. Folkhälsomyndigheten ska redovisa uppdraget senast den 30 april 2023. Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivande om informationsplikten för hivpositiva

Utskottet föreslog i betänkande 2019/20:SoU5 Folkhälsofrågor ett tillkännagivande till regeringen om att göra en översyn av smittskyddslagen för att analysera om den fyller sitt ändamål när det gäller informationsplikten för hivpositiva. Utskottet anförde följande (s. 33, 1 res. SD):

Enligt Folkhälsomyndigheten är hiv i dag en kronisk infektion. Vid välinställd behandling är virusnivåerna i blodet omätbara och risken för hivöverföring vid vaginala och anala samlag mycket låg. Utskottet noterar att Folkhälsomyndigheten gör bedömningen att det numera inte finns några krav på att en person med välbehandlad hiv informerar sina sexualpartner om hivinfektion.

Utskottet anser därför att regeringen bör ta initiativ till en översyn av smittskyddslagen (2004:168) med en analys av om den fyller sitt ändamål när det gäller informationsplikten för hivpositiva.

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motion [...] bör bifallas.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2019/20:173).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (s. 198):

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 om ett uppdrag till Folkhälsomyndigheten att ta fram underlag till en uppdaterad nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar, specifikt med sikte på sexuellt överförda infektioner (S2022/02972). I uppdraget ingår att peka ut eventuella förändringar som skett sedan den senaste nationella strategin och lämna förslag på uppdateringar. Underlaget ska verka för att insatserna ska nå samtliga målgrupper som är särskilt viktiga att nå i det hivpreventiva arbetet och att de insatser som genomförs är i enlighet med aktuellt kunskapsläge och anpassat utefter den nuvarande epidemiologiska situationen. Den nuvarande nationella strategin mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar gäller sedan 2017 och är i många delar fortfarande aktuell men det finns behov av uppdateringar. Det gäller exempelvis en aktuell beskrivning av hur hiv-epidemin har utvecklats samt förnyade epidemiologiska bedömningar. Utveckling har även skett vad gäller tillgången till enkla och effektiva läkemedelsbehandlingar och kunskapsläget om att välinställd hiv inte överförs vid sex har förändrats sedan förra strategin beslutades. Folkhälsomyndigheten ska redovisa uppdraget senast den 30 april 2023. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Sverige har sedan 2006 en nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar, som senast uppdaterades 2017. Enligt strategin är det övergripande målet för samhällets insatser att begränsa spridning av hiv och andra sexuellt överförda och blodburna infektioner, samt begränsa konsekvenserna av dessa infektioner för samhället och den enskilde. Riksdagen har tidigare beslutat om ett tillkännagivande till regeringen om hivprevention, testning och kunskapshöjande insatser. Utskottet ser positivt på att Folkhälsomyndigheten har fått i uppdrag att ta fram underlag till en uppdaterad nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar, som ska redovisas den 30 april 2023. I avvaktan på detta anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:856 (C) yrkandena 20 och 21 och 2022/23:1882 (C) yrkande 30. Motionerna bör avslås.

Utskottet konstaterar att Folkhälsomyndigheten på regeringens uppdrag tagit fram ett kunskapsunderlag om hur arbetet med att förebygga och förhindra smittspridning av hepatit C, samt i viss mån hepatit B, kan förbättras. Underlaget ska bidra till att uppnå WHO:s mål om att eliminera hepatit B och C i världen till 2030. Utskottet noterar vidare det arbete som regionerna bedriver inom det nationella programområdet för infektionssjukdomar. Enligt utskottet behöver riksdagen inte vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2022/23:312 (SD) yrkandena 1, 2 och 4 samt 2022/23:856 (C) yrkande 22 och de bör därför avslås.

Utskottet noterar att Folkhälsomyndigheten har publicerat uppdaterade rekommendationer för preventiva åtgärder mot tuberkulos. Rekommendationerna innehåller bl.a. vägledning om vilka grupper som bör erbjudas tuberkulosscreening och hälsokontroller. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionerna 2022/23:312 (SD) yrkande 8 och 2022/23:926 (SD) yrkande 3. Motionerna bör avslås.

Inte heller när det gäller övriga smittskyddsfrågor anser utskottet att riksdagen bör ta några initiativ. Därmed bör motionerna 2022/23:1399 (M) och 2022/23:2221 (SD) yrkande 1 avslås.

Vaccinationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vaccinationsregister, vaccinationsprogram för äldre, kostnadsfria vacciner och screeningar för äldre samt övriga vaccinationsfrågor.

Jämför reservation 10 (S, MP), 11 (SD), 12 (S, V, MP) och 13 (C, MP).

Motionerna

Vaccinationsregister

I kommittémotion 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 60 föreslås ett tillkännagivande om ett nationellt digitalt vaccinationskort. Motionärerna vill skapa en samlad och livslång källa över den enskildes tagna vaccinationer.

I kommittémotion 2022/23:1141 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga ett samlat vaccinationsregister som ska inkludera både nationella program, resevaccinationer, kompletterande vaccinationer och riskgruppsvaccinationer.

Vaccinationsprogram för äldre

I kommittémotion 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 59 föreslås ett tillkännagivande om äldrevaccinationsprogram.

I kommittémotion 2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett vaccinationsprogram för äldre.

Kostnadsfria vacciner och screeningar för äldre

I kommittémotion 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 24 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga om vacciner och screeningar i linje med expertmyndigheternas rekommendationer bör vara kostnadsfria för äldre över en bestämd ålder i hela landet.

Övriga vaccinationsfrågor

I motion 2022/23:495 av Mathias Tegnér (S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska se över möjligheterna att stärka möjligheterna till TBE-vaccination. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att göra TBE-vaccination för barn avgiftsfri.

I motion 2022/23:1359 av Joakim Sandell m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska överväga att se över möjligheterna att införa avgiftsfri TBE-vaccination för barn mellan 3 och 18 år.

I motion 2022/23:312 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheten till ökad information om vaccination mot HPV. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att se över införandet av en strategi för ett svenskt vaccin mot HSV-2. I yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att överväga full ersättning till dem som drabbats av narkolepsi till följd av Pandemrixvaccinering.

I motion 2022/23:1851 av Sten Bergheden (M) föreslås ett tillkännagivande om att se över om TBE-vaccinering bör ingå i det allmänna vaccinationsprogrammet.

Gällande rätt

Lagen om register över nationella vaccinationsprogram m.m.

Enligt lagen (2012:453) om register över nationella vaccinationsprogram m.m. ska den vårdgivare som har ansvarat för vaccinationen rapportera alla vaccinationer inom ramen för nationella vaccinationsprogram, samt vaccinationer mot sjukdomen covid-19, till det nationella vaccinationsregistret.

Smittskyddslagen

Enligt smittskyddslagen (2004:168), förkortad SmL, är det regionen och huvudmannen för elevhälsa, med undantag för huvudmän för elevhälsa i förskoleklass, som ansvarar för att erbjuda vaccinationer mot smittsamma sjukdomar (2 kap. 3 a § SmL).

Enligt 2 kap. 3 c § SmL delas nationella vaccinationsprogram in i allmänna vaccinationsprogram och särskilda vaccinationsprogram för personer som ingår i riskgrupper. En förutsättning för att en smittsam sjukdom ska kunna omfattas av ett nationellt vaccinationsprogram är att det finns ett vaccin mot sjukdomen som kan ges utan föregående diagnos av sjukdomen och ge mer än kortvarig immunitet mot sjukdomen i hela eller delar av befolkningen (2 kap. 3 d § SmL). Enligt 2 kap. 3 e § SmL ska en smittsam sjukdom omfattas av ett nationellt vaccinationsprogram, om vaccination med det vaccin mot sjukdomen som avses i 3 d § kan förväntas

1. effektivt förhindra spridning av smittsamma sjukdomar i befolkningen
2. vara samhällsekonomiskt kostnadseffektivt
3. vara hållbart från etiska och humanitära utgångspunkter.

Smittskyddsförordningen

Folkhälsomyndigheten ansvarar för att ta fram beslutsunderlag inför regeringens ställningstagande avseende nationella vaccinationsprogram. I smittskyddsförordningen (2004:255) finns bestämmelser om vilka aspekter Folkhälsomyndigheten ska analysera när det gäller förslag om ändringar i de

nationella vaccinationsprogrammen (7 d §). Det följer vidare av smittskydds-förordningen att Folkhälsomyndigheten även ska följa utvecklingen inom vaccinområdet och årligen lämna en lägesrapport till regeringen om de nationella vaccinationsprogrammen (7 b §). Lägesrapporten ska bl.a. omfatta en uppföljning av nuvarande program samt utvecklingen av nya vacciner.

Folkhälsomyndigheten ska fortlöpande följa och göra en bedömning av att de nationella vaccinationsprogrammen uppfyller kraven i 2 kap. 3 d och 3 e §§ SmL (7 c §). Om Folkhälsomyndigheten finner att de nationella vaccinationsprogrammen behöver ändras, ska myndigheten senast den 1 oktober lämna förslag till regeringen om de ändringar av programmen som Folkhälsomyndigheten anser vara nödvändiga.

Pågående arbete

Nationella vaccinationsprogram

Som framgår ovan delas nationella vaccinationsprogram in i allmänna vaccinationsprogram för hela befolkningen och särskilda vaccinationsprogram för definierade riskgrupper. Regeringen fattar beslut om vilka sjukdomar som ska omfattas av nationella vaccinationsprogram (allmänna och särskilda) baserat på underlag från Folkhälsomyndigheten. Därefter utfärdar Folkhälsomyndigheten föreskrifter om programmen, såsom till vilka grupper vaccin ska erbjudas, antalet doser som ska ges och med vilka intervall. Regioner och kommuner ansvarar för genomförandet och är skyldiga att kostnadsfritt erbjuda målgrupperna de vaccinationer som ingår i de nationella programmen.

Folkhälsomyndighetens rekommendationer

Som komplement till de statligt beslutade nationella vaccinationsprogrammen kan Folkhälsomyndigheten ge ut rekommendationer om vaccinationer. Sådana rekommendationer är inte bindande, utan regioner och kommuner beslutar om att genomföra rekommendationerna och om eventuella kostnader för patienterna.

Barnvaccinationsprogrammet

För tillfället finns endast ett allmänt vaccinationsprogram, det allmänna vaccinationsprogrammet för barn. Det svenska barnvaccinationsprogrammet erbjuder alla barn skydd mot elva sjukdomar: difteri, haemophilus influenzae typ b, humant papillomvirus (HPV), kikhosta, mässling, pneumokockinfektion, polio, påssjuka, rotavirusinfektion, röda hund och stelkramp. Folkhälsomyndigheten rekommenderar dessutom vaccination mot hepatit B av alla spädbarn. Sedan 2016 erbjuds vaccination mot hepatit B inom regionala vaccinationsprogram i hela landet.

Särskilt vaccinationsprogram mot pneumokocksjukdom

Sedan den nuvarande ordningen inrättades har ett särskilt vaccinationsprogram införts. År 2016 lämnade Folkhälsomyndigheten förslag till regeringen om att införa särskilda vaccinationsprogram för riskgrupper mot fyra sjukdomar: hepatit B, influensa, allvarlig pneumokocksjukdom och tuberkulos. År 2021 uppdaterade Folkhälsomyndigheten underlagen med en hälsoekonomisk analys och bedömning av om personer som är 75 år och äldre bör omfattas av ett särskilt vaccinationsprogram mot pneumokocksjukdom. Regeringen beslutade i januari 2022 att införa ett särskilt vaccinationsprogram avseende pneumokockinfektion för personer som ingår i riskgrupper genom en ändring i smittskyddsförordningen (2004:255) bilaga 3 (SFS 2022:56).

Folkhälsomyndigheten har beslutat om föreskrifter för det särskilda vaccinationsprogrammet mot pneumokocksjukdom, vilka började gälla den 1 december 2022 (HSLF-FS 2022:55). Av föreskrifterna framgår vilka riskgrupper som ska erbjudas vaccination inom ramen för det särskilda vaccinationsprogrammet, bl.a. personer som har vissa sjukdomar eller tillstånd. Vaccination mot pneumokocker ska också erbjudas till alla det år de fyller 75 år. Om vaccinationen inte genomförs under det året har personen rätt till en kostnadsfri vaccination vid ett senare tillfälle. Detta gäller bara personer som är födda 1947 och senare.

Folkhälsomyndigheten har dessutom gett ut rekommendationer om vaccination mot pneumokocker till personer som löper en ökad risk för att drabbas av allvarlig pneumokocksjukdom, men som inte omfattas av det nationella särskilda vaccinationsprogrammet. Rekommendationen omfattar bl.a. personer som är 65 år och äldre.

De övriga sjukdomar som Folkhälsomyndigheten föreslagit ska bli föremål för särskilda vaccinationsprogram för riskgrupper (hepatit B, influensa och tuberkulos) omfattas tills vidare av nationella rekommendationer. Folkhälsomyndigheten har bl.a. utfärdat rekommendationer om årlig vaccination mot influensa för personer över 65 år.

Nationella vaccinationsregistret

Det nationella vaccinationsregistret är ett hälsodataregister som används för att följa upp effekten av nationella vaccinationsprogram, dvs. barnvaccinationsprogrammet och det särskilda vaccinationsprogrammet mot pneumokocksjukdom, samt från den 1 januari 2021 även covid-19-vaccinationer. Rapporteringen är obligatorisk för den vårdgivare som har ansvarat för vaccinationen. Det nationella vaccinationsregistret ger möjlighet att få en kvalitetssäker nationell övervakning av vaccinationstäckning, skyddseffekt och eventuella biverkningar. Folkhälsomyndigheten är ansvarig för registret, vilket är ett s.k. hälsodataregister som inte är tillgängligt för allmänheten utan främst är till för uppföljning av hur vaccinationsprogrammen fungerar.

Utredning om vaccinationsprogram och vaccinationsregister

I juli 2022 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av regleringen av de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret (dir. 2022:109). Syftet med utredningen är att säkerställa att de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret är ändamålsenliga och effektiva, med beaktande av erfarenheterna från covid-19 pandemin. Utredaren ska bl.a.

- analysera om smittskyddslagens (2004:168) förutsättningar och kriterier för om en specifik sjukdom ska omfattas av ett nationellt vaccinationsprogram är ändamålsenliga och effektiva samt hur kriterierna ska vägas mot varandra
- göra en översyn av nuvarande ordning med indelning i allmänna och särskilda vaccinationsprogram och bedöma om det finns behov av förändring för att de nationella vaccinationsprogrammen ska fungera ändamålsenligt och effektivt
- göra en bedömning av förutsättningarna för och behovet av särskilda vaccinationsprogram för vissa grupper i den vuxna befolkningen, t.ex. äldre personer som saknar de vaccinationer som barn vanligtvis får, och i så fall se över om det arbetsmiljöansvar som arbetsgivarna har att erbjuda vaccinationer behöver utvecklas
- göra en översyn av hur den ekonomiska regleringen för de nationella vaccinationsprogrammen, med hänsyn tagen till regionernas nationellt samordnade upphandlingar, har fungerat, med syftet att pröva förutsättningarna för att utveckla den nuvarande ordningen
- analysera behovet av och, om det bedöms lämpligt, lämna förslag om att utvidga tillämpningsområdet för lagen (2012:453) om register över nationella vaccinationsprogram m.m. till att även omfatta pandemivaccinationer
- analysera förutsättningarna för och överväga om huvudmän inom skolväsendet som har ansvar för elevhälsan ska erbjuda elever i förskoleklass sådana vaccinationer som ingår i allmänna vaccinationsprogram
- vid behov lämna nödvändiga författningsförslag.

När det gäller tillämpningsområdet för lagen om register över nationella vaccinationsprogram m.m. ingår även i uppdraget att analysera förutsättningarna för att inkludera vaccinationer som inte omfattas av de nationella vaccinationsprogrammen i det nationella vaccinationsregistret. Exempel på sådana vaccinationer är regionalt initierade vaccinationsprogram och andra av Folkhälsomyndigheten rekommenderade vaccinationer samt vaccinationer som individer på eget initiativ beslutat att ta och bekostar, t.ex. resevaccinationer.

Uppdraget ska redovisas senast den 19 januari 2024.

Uppdrag om digitalt vaccinationskort

E-hälsomyndigheten och Folkhälsomyndigheten genomförde 2020, på uppdrag av regeringen, en förstudie för att undersöka hur individen och hälso- och sjukvården på ett digitalt och lättillgängligt sätt kan få en samlad och enhetlig bild över de vaccinationer som den enskilde har tagit. I rapporten Förstudie digitalt vaccinationskort uppger myndigheterna att det med dagens regelverk och en regional och lokal informationshantering i hälso- och sjukvården inte är möjligt att i dag skapa en digital, samlad och livslång bild över alla vaccinationer en individ tagit. En ny nationell lösning för hantering av vaccinationsinformation kräver enligt myndigheterna vidare utredning och rättslig reglering.

Regeringen gav i april 2022 E-hälsomyndigheten i uppdrag att fortsatt förvalta och tillhandahålla samtliga tjänster som i dag ingår i det svenska systemet för covidbevis t.o.m. den 30 juni 2023 (S2022/02314). E-hälsomyndigheten ska inom ramen för uppdraget även utreda vilka delar av den digitala infrastruktur som utgör grunden för systemet för covidbevis som skulle kunna användas i ett eventuellt kommande arbete med att ta fram ett digitalt vaccinationskort.

E-hälsomyndigheten redovisade i oktober 2022 den delen av uppdraget som avser digitalt vaccinationskort i rapporten Uppdrag om förlängd förvaltning av covidbevis. Erfarenheterna från arbetet med covidbevis har enligt myndigheten gett många viktiga lärdomar och myndigheten kompletterar därför den tidigare rapporten Förstudie digitalt vaccinationskort med uppdaterade rekommendationer. E-hälsomyndigheten föreslår bl.a. att myndigheten tillsammans med Folkhälsomyndigheten, Läkaemedelsverket och Socialstyrelsen får i uppdrag att arbeta för en samordnad, digital och livslång källa till vaccinationsinformation.

Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om vaccinationsprogram för äldre m.m.

Motionsyrkanden om vaccinationer behandlades senast i betänkande 2021/22:SoU16 Folkhälsofrågor. Utskottet föreslog i betänkandet ett tillkännagivande till regeringen om ett vaccinationsprogram för äldre. Utskottet anförde följande (s. 29, 1 res. S):

För att ytterligare förbättra äldres hälsa anser utskottet att äldre personer kostnadsfritt bör erbjudas vaccination mot även andra sjukdomar. Regeringen bör därför ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram ett underlag till ett nationellt vaccinationsprogram för äldre personer som omfattar såväl pneumokockvaccination som vaccination mot andra sjukdomar. Myndigheten bör i underlaget lämna förslag på vilka vaccinationer som ska ingå i vaccinationsprogrammet samt vilken åldersgrupp som ska omfattas av det. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motionerna [...] bör därmed bifallas delvis.

Övriga motionsyrkanden om vaccinationer avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:313).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (s. 242):

Utredningen om en mer ändamålsenlig och effektiv ordning för de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret (S 2022:13) har i uppdrag att göra en översyn av regleringen av de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret (dir. 2022:109). Syftet med utredningen är att säkerställa att de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret är ändamålsenliga och effektiva, med beaktande av erfarenheterna från covid-19-pandemin. I uppdraget ingår att göra en bedömning av förutsättningarna och behovet av särskilda vaccinationsprogram för vissa grupper i den vuxna befolkningen, t.ex. äldre personer. Uppdraget ska redovisas senast den 19 januari 2024. Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivande om pneumokockvaccin

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU11 Avgiftsfritt pneumokockvaccin för vissa grupper ett tillkännagivande till regeringen om att den snarast ska vidta åtgärder så att samtliga regioner kan erbjuda personer som är 75 år och äldre samt personer i medicinska riskgrupper avgiftsfri vaccination mot pneumokocker. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:81). Regeringen anförde i skrivelse 2021/22:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021 att tillkännagivandet ansågs slutbehandlat, mot bakgrund av att ett nationellt vaccinationsprogram skulle införas när det gäller pneumokockvaccin till personer i medicinska riskgrupper och personer som är 75 år. Utskottet delade inte regeringens bedömning utan ansåg att tillkännagivandet inte kunde anses tillgodosett förrän även de personer som är äldre än 75 år omfattas av det nationella vaccinationsprogrammet för pneumokockvaccin (yttr. 2021/22:SoU4y).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (s. 203):

År 2016 lämnade Folkhälsomyndigheten beslutsunderlaget Pneumokockvaccination som särskilt vaccinationsprogram till regeringen. Myndigheten föreslog att pneumokockvaccination till medicinska riskgrupper skulle ingå i ett nationellt särskilt vaccinationsprogram. När det särskilt gällde personer över 65 år gjorde myndigheten bedömningen att dessa personer inte skulle omfattas av vaccinationsprogrammet om de inte ingår i en medicinsk riskgrupp. Mot bakgrund av att det saknades underlag för att inkludera personer som är 75 år fick Folkhälsomyndigheten i uppdrag (S2021/02890) att uppdatera tidigare underlag och specifikt titta på denna grupp. Uppdraget redovisades den 8 april 2021 i beslutsunderlaget Pneumokockvaccination som ett särskilt vaccinationsprogram för personer 75 år och äldre. Myndigheten gör där bedömningen att även personer som är 75 år bör omfattas av ett vaccinationsprogram mot pneumokocker. Det underlaget som myndigheten presenterade har remissbehandlats.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 9 avsnitt 5.5 s. 99) redovisade regeringen att tillkännagivandet var slutbehandlat och angav följande. Utifrån befintlig lagreglering av nationella vaccinationsprogram i smittskyddslagen (2004:168) samt de underlag som Folkhälsomyndigheten presenterat så gör regeringen bedömningen att de nationella vaccinationsprogrammen ska utökas med vaccinationsprogram för pneumokockvaccin till personer i medicinska riskgrupper och personer som är 75 år. Finansiering sker via det generella statsbidraget inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner med 40 miljoner kronor per år fr.o.m. 2022. Socialutskottet delade regeringens bedömning att tillkännagivandet skulle anses slutbehandlat (bet. 2021/22:SoU1 s. 44, rskr. 2021/22:123).

Riksdagen ansåg dock, i samband med behandlingen av regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021 (skr. 2021/22:75), att tillkännagivandet inte kunde anses slutbehandlat genom de redovisade åtgärderna (bet. 2021/22:KU21, rskr. 2021/22:391). Punkten står därför åter som öppen. Ärendet bereds inom Regeringskansliet. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av regleringen av de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret. I uppdraget ingår bl.a. att analysera förutsättningarna för att inkludera vaccinationer som inte omfattas av de nationella vaccinationsprogrammen i det nationella vaccinationsregistret. Utskottet noterar vidare att E-hälsomyndigheten och Folkhälsomyndigheten på regeringens uppdrag har tagit fram en förstudie om digitalt vaccinationskort. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. I avvaktan på resultatet av utredningen anser utskottet inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motionerna 2022/23:1141 (SD) yrkande 14 och 2022/23:2061 (S) yrkande 60. Motionerna bör avslås.

I maj 2022 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram underlag för ett nationellt vaccinationsprogram för äldre. Riksdagen har även tidigare beslutat om ett tillkännagivande till regeringen avseende avgiftsfritt vaccin mot pneumokocker för vissa grupper. Utskottet noterar att den ovan nämnda utredningen ska se över om de nationella vaccinationsprogrammen är ändamålsenliga och effektiva. Utredaren ska bl.a. göra en bedömning av förutsättningarna för och behovet av särskilda vaccinationsprogram för vissa grupper i den vuxna befolkningen, t.ex. äldre personer. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte skäl för riksdagen att föreslå någon åtgärd. Motionerna 2022/23:85 (V) yrkande 12 och 2022/23:2061 (S) yrkande 59 bör avslås. Av samma skäl anser utskottet inte att riksdagen bör ta något initiativ i fråga om kostnadsfria vacciner och screeningar för äldre. Motion 2022/23:856 (C) yrkande 24 bör avslås.

Inte heller när det gäller övriga vaccinationsfrågor anser utskottet att riksdagen behöver ta något initiativ. Motionerna 2022/23:312 (SD) yrkandena 5–7, 2022/23:495 (S) yrkandena 1 och 2, 2022/23:1359 (S) och 2022/23:1851 (M) bör avslås.

Hälsosamma levnadsvanor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hälsosamma levnadsvanor.
Jämför reservation 14 (SD), 15 (C) och 16 (MP).

Motionerna

Hälsosamma levnadsvanor

I kommittémotion 2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör arbeta för att uppmuntra människor att äta hälsosammare, röra sig mer samt minska användningen av alkohol, droger och tobak.

I kommittémotion 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen i samråd med relevanta aktörer och professioner bör se över hur det förebyggande arbetet mot barnfetma kan stärkas på ett systematiskt sätt i hela landet. I yrkande 25 föreslås ett tillkännagivande om att främja möjligheten för fler seniorer med låg aktivitetsnivå att få ordinerat fysisk aktivitet på recept.

I motion 2022/23:255 av Angelica Lundberg (SD) föreslås ett tillkännagivande om att minska konsumtionen av ohälsosamma livsmedel.

I motion 2022/23:555 av Markus Wiechel och Lars Andersson (båda SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över ett regeringsuppdrag till exempelvis Folkhälsomyndigheten om en nationell strategi för nutrition och fysisk aktivitet. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att utreda tillsättandet av en nationell handlingsplan med tydliga mål och konkreta åtgärder för hälsosammare levnadsvanor samt en bättre folkhälsa.

I motion 2022/23:110 av Saila Quicklund (M) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att Folkhälsomyndigheten bör beakta förekomsten av hälsofarliga substanser i kosttillskott.

I motion 2022/23:1657 av Anders Ådahl (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att initiera ett nationellt program för förbättrad hälsa och välbefinnande hos barn och ungdomar. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att programmet ska ha utgångspunkt i vardagsmotion och sunda kostvanor och komplettera insatser i skola och idrottsföreningar och riktade insatser till särskilda grupper.

I motion 2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att utreda om ett förstärkt folkhälsoarbete kan minska det s.k. metaboliska matsvinnet samtidigt som folkhälsan ökar.

Pågående arbete

Folkhälsopolitikens delmål om fysisk aktivitet och bra matvanor

Riksdagen antog i juni 2018 ett nytt övergripande mål och en ny målstruktur för folkhälsopolitiken, där ett delmål är ett samhälle som främjar ökad fysisk aktivitet och bra matvanor för alla (prop. 2017/18:249, bet. 2017/18:SoU26, rskr. 2017/18:406). Till grund för propositionen låg bl.a. Folkhälsomyndighetens och Livsmedelsverkets gemensamma rapport Förslag till åtgärder för ett stärkt, långsiktigt arbete för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet (2017).

Kommitté för främjande av ökad fysisk aktivitet

Med anledning av att övervikt och fetma ökat de senaste decennierna tillsatte regeringen i april 2020 en särskild utredare som skulle lämna förslag på åtgärder som främjar fysisk aktivitet (dir. 2020:40). I november 2020 ersatte regeringen den särskilda utredaren med en kommitté för främjande av ökad fysisk aktivitet. Kommittén ska genom utåtriktat arbete bl.a. öka den allmänna kunskapen om de positiva effekter som fysisk aktivitet bidrar till. Uppdraget ska slutredovisas senast den 16 juni 2023.

I februari 2022 överlämnade kommittén delrapporten All rörelse räknas – fem förslag för att långsiktigt främja fysisk aktivitet. Enligt direktiven ska kommittén i delrapporterna summera arbetet, iakttagelser och slutsatser och lämna förslag på ändamålsenliga åtgärder som långsiktigt främjar fysisk aktivitet eller förslag som kan leda till att relevanta aktörer i samhället ges bättre förutsättningar och möjligheter att främja fysisk aktivitet i sina respektive verksamheter. I rapporten lämnar kommittén följande fem förslag:

1. En stärkt struktur för arbetet med fysisk aktivitet på och mellan statlig, regional och lokal nivå: Infrastrukturen för samordning, kunskapsspridning, uppföljning och analys mellan nationell, regional och lokal nivå bör ses över och stödstrukturen för folkhälsoarbete med fokus på fysisk aktivitet på regional och lokal nivå stärkas.
2. Ett utökat uppdrag till Folkhälsomyndigheten: Folkhälsomyndigheten bör ges i uppdrag att utveckla en långsiktig struktur med mål, delmål, indikatorer och förslag till insatsområden för främjande av fysisk aktivitet, motsvarande uppdraget för hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion.
3. En förtydligad skrivning om daglig rörelse i läroplaner: En författningsändring bör göras i enlighet med Skolverkets förslag. Formuleringen ”Eleverna ska ges möjlighet och uppmuntras att delta i hälsofrämjande fysiska aktiviteter under skoldagen” skulle stärka elevers rätt till jämlik hälsa.
4. Förskrivningsrätt för förbättrade och mer likvärdiga utemiljöer för barn: Boverkets önskemål om förskrivningsrätt för friytor för lek och utevistelse vid fritidshem, skolor, förskolor och annan jämförlig verksamhet bör tillstyrkas.

5. Ett utökad uppdrag till Myndigheten för arbetsmiljökunskap: Myndigheten för arbetsmiljökunskap bör få ett utökad uppdrag för att stärka möjligheterna att implementera kunskap om arbetsmiljö och friskfaktorer i arbetslivet, såsom främjandet av ökad fysisk aktivitet, anpassad för olika branscher.

Delrapporten bereds inom Regeringskansliet.

Fysisk aktivitet på recept

Fysisk aktivitet på recept (FaR) är en metod som utvecklats i Sverige. FaR får ordinerats av läkare, sjuksköterskor, fysioterapeuter eller annan legitimerad vårdpersonal. De ger förslag på träning som är lämplig beroende på diagnos, personligt intresse och livssituation. Folkhälsomyndigheten publicerade 2022 rapporten FaR i Sverige som beskriver det regionala arbetet med FaR-metoden när det gäller bl.a. styrning, ledning, utbildning, kunskapsstöd och uppföljning.

Den 16 mars 2023 beslutade regeringen om tre uppdrag som tillsammans innebär en satsning om 50 miljoner kronor 2023 på att öka användningen av fysisk aktivitet på recept i den svenska hälso- och sjukvården. Regeringen har för avsikt att det ska bli en permanent satsning om 100 miljoner kronor årligen från 2025. Satsningen bygger på en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

För att bidra till en ökad förskrivning och uppföljning fick E-hälsomyndigheten i uppdrag att genomföra en förstudie och föreslå ett statligt digitalt stöd för FaR (S2023/01043). Uppdraget ska delredovisas senast den 1 oktober 2023 och slutredovisas senast den 29 februari 2024.

Vidare gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att fördela medel till regionerna för att genomföra insatser som syftar till att dels öka förskrivningen av fysisk aktivitet på recept och dels öka följsamheten till förskrivna FaR (S2023/01044). Socialstyrelsen ska också i samverkan med Folkhälsomyndigheten följa upp hur regionerna arbetar med insatserna. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2024.

Därutöver avsatte regeringen medel till Yrkesföreningar för fysisk aktivitet för att utveckla kunskapsstödet fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling (FYSS) samt fortsätta arbeta för att tillgängliggöra innehållet digitalt.

Fritidskort för barn och unga

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1, utg.omr. 9) att den avser att införa ett fritidskort för att värna barns och ungas tillgång till idrotts- och föreningslivet. Regeringen betonar vikten av en aktiv och meningsfull fritid samt av att öka barns rörelse, stärka konditionen och motverka stillasittande. Särskilt barn och unga från socioekonomiskt utsatta hushåll ska enligt regeringen få utökade möjligheter att delta i idrotts- och

fritidsaktiviteter med fritidskortet. Regeringen har avsatt 50 miljoner kronor för ändamålet under 2023.

Uppdrag om insatser för en hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion

I april 2021 gav regeringen Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram förslag till nationella mål med indikatorer för att ge en tydlig inriktning för arbetet med hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion i Sverige (S2021/03523). Vid utformning av målen och indikatorerna ska myndigheterna särskilt beakta frågor om den offentliga måltiden samt hur mat exponeras för konsumenten. Fastställda nationella mål och indikatorer för en hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion kommer att vara vägledande för regionernas och kommunernas folkhälsoarbete liksom för näringslivet och civilsamhället. En viktig del i uppdraget är därför att involvera många olika aktörer för att få en bred förankring. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 januari 2024.

Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket fick i juni 2022 ett kompletterande uppdrag att föreslå nationella mål med indikatorer för att ge en tydlig inriktning för arbetet med att påverka barns och ungas livsmedelskonsumtion i en mer hälsosam och hållbar riktning (S2022/02969). Särskilt fokus ska vara på grupper med sämre socioekonomiska förutsättningar. Det kompletterande uppdraget ska slutredovisas senast den 31 januari 2025.

Den 31 januari 2022 lämnade Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket en gemensam delredovisning av de båda uppdragen, som omfattar en lägesbeskrivning av arbetet och en uppdaterad övergripande plan för genomförande av det återstående arbetet. Av rapporten framgår att de båda uppdragen kommer att samordnas och att arbetet därigenom får ett tydligare fokus på barn och unga samt socioekonomiska skillnader.

Uppdrag om insatser för främjande av ökad fysisk aktivitet med särskilt fokus på barn och unga

Som tidigare beskrivits tillsatte regeringen 2020 en kommitté för främjande av ökad fysisk aktivitet (dir. 2020:40). Mot bakgrund av ett av förslagen i kommitténs delrapport gav regeringen i juni 2022 Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram förslag till nationella delmål till relevanta folkhälsopolitiska mål samt indikatorer till dessa för att ge en tydlig inriktning för arbetet med att främja en ökad fysisk aktivitet i Sverige med särskilt fokus på barn och unga (S2022/02970). Naturvårdsverket fick i uppdrag att bistå Folkhälsomyndigheten i arbetet. Arbetet ska komplettera den stödstruktur för folkhälsopolitiken som Folkhälsomyndigheten tagit fram. Folkhälsomyndigheten ska lämna delredovisningar om uppdraget den 31 mars 2023 och den 31 mars 2024. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2025.

Nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor

Socialstyrelsens Nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor – Stöd för styrning och ledning innehåller rekommendationer om åtgärder för att förebygga och behandla sjukdom genom att stödja patienter att förändra ohälsosamma levnadsvanor. Syftet med riktlinjerna är att dels stimulera användandet av vetenskapligt utvärderade och effektiva åtgärder inom detta område, dels vara ett underlag för öppna och systematiska prioriteringar inom hälso- och sjukvården. Rekommendationerna omfattar åtgärder för att stödja personer att förändra levnadsvanor som tobaksbruk, riskbruk av alkohol, ohälsosamma matvanor eller otillräcklig fysisk aktivitet. Av riktlinjerna framgår bl.a. att rådgivning i form av samtal ofta är en rekommenderad åtgärd oavsett levnadsvana.

Enligt ovan nämnda uppdrag till Socialstyrelsen om FaR ska myndigheten även uppdatera Nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor.

Nationella riktlinjer för vård vid fetma

Den 28 april 2022 presenterade Socialstyrelsen Nationella riktlinjer för vård vid obesitas – Stöd för styrning och ledning. I dessa nationella riktlinjer ger Socialstyrelsen rekommendationer om vård vid obesitas (även kallat fetma). Riktlinjerna ska vara ett underlag för öppna och systematiska prioriteringar i hälso- och sjukvården och stödja användningen av vetenskapligt utvärderade och effektiva åtgärder. De vänder sig främst till beslutsfattare inom hälso- och sjukvården.

Alla berörda intressenter, exempelvis regioner, intresseorganisationer, yrkesföreningar och privata vård- eller omsorgsgivare, har erbjudits möjlighet att komma med synpunkter på Socialstyrelsens bedömningar, rekommendationer och indikatorer i riktlinjerna. Socialstyrelsen bearbetar nu de synpunkter som inkommit och planerar att publicera en uppdaterad version av riktlinjerna under våren 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bl.a. hälsosamma levnadsvanor och fysisk aktivitet på recept behandlades i betänkande 2020/21:SoU15 Folkhälsofrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2020/21:79).

Tillkännagivande om förebyggande arbete mot barnfetma

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU16 Folkhälsofrågor ett tillkännagivande till regeringen om förebyggande arbete mot barnfetma. Utskottet anförde följande (s. 39, 1 res. S, V, MP):

Utskottet anser dock att specifika åtgärder behöver vidtas för att motverka fetma bland barn i Sverige. Insatser för att främja barns hälsa och rörelse

behövs från tidig ålder. Utskottet anser att regeringen i samråd med relevanta aktörer och professioner bör se över hur det förebyggande arbetet mot barnfetma kan stärkas och utvecklas i hela landet. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Därmed bör motionerna [...] bifallas delvis.

Övriga motionsyrkanden om bl.a. hälsosamma matvanor avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:313).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (s. 242):

Regeringen har den 30 juni 2022 gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att föreslå hur mål för främjande av ökad fysisk aktivitet i Sverige ska utformas (S2022/02970). Syftet är att skapa en struktur för att ge en tydlig inriktning för arbetet med ett långsiktigt arbete för ökad fysisk aktivitet bland barn och unga. Naturvårdsverket ska, inom sitt ansvarsområde att driva och samordna friluftslivspolitiken, bistå Folkhälsomyndigheten i arbetet. Folkhälsomyndigheten och Naturvårdsverket ska redovisa uppdraget senast den 31 mars 2025.

Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket har den 16 juni 2022 fått i uppdrag att föreslå hur mål för arbetet med att påverka barns och ungas livsmedelskonsumtion i en mer hållbar och hälsosam riktning (S2022/02969). Fokus ska särskilt vara på grupper med sämre socioekonomiska förutsättningar. Myndigheterna ska även utforma indikatorer för uppföljning av målen och lämna förslag på relevanta insatsområden. Myndigheterna ska särskilt beakta frågor om den offentliga måltiden och olika matmiljöer, särskilt skattefinansierade sådana som till exempel idrotts- och simhallar och bibliotek. Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket ska gemensamt redovisa uppdraget senast den 31 januari 2025. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har inom ramen för den nationella folkhälsopolitiken antagit ett delmål om ett samhälle som främjar ökad fysisk aktivitet och bra matvanor för alla. Utskottet ser positivt på att regeringen har tillsatt en kommitté för främjande av ökad fysisk aktivitet. Regeringen har även gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram mål och indikatorer för arbetet med att främja en ökad fysisk aktivitet med särskilt fokus på barn och unga. Folkhälsomyndigheten har också tillsammans med Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram förslag till nationella mål med indikatorer för att ge en tydlig inriktning för arbetet med hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion i Sverige samt ett kompletterande uppdrag att påverka barns och ungas livsmedelskonsumtion i en mer hälsosam och hållbar riktning. Utskottet påminner i detta sammanhang om riksdagens tillkännagivande till regeringen om att se över hur det förebyggande arbetet mot barnfetma kan stärkas och utvecklas i hela landet. Utskottet välkomnar att ovan nämnda myndighetsuppdrag har ett särskilt fokus på gruppen barn och unga. Vidare konstaterar utskottet att Socialstyrelsen har tagit fram Nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor. När det gäller

fysisk aktivitet på recept (FaR) noterar utskottet att regeringen nyligen har beslutat om en satsning på att utveckla användningen av metoden.

Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen behöver ta något initiativ i fråga om hälsosamma levnadsvanor. Motionerna bör avslås.

Psykisk hälsa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om psykisk hälsa.

Jämför reservation 17 (S), 18 (SD), 19 (V) och 20 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 29 föreslås ett tillkännagivande om en nationell stödlinje till personer med psykisk ohälsa. I yrkande 32 föreslås ett tillkännagivande om förbättrat kunskapsunderlag om de bakomliggande orsakerna och faktorerna till den ökande psykiska ohälsan hos unga.

I kommittémotion 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 32 föreslås ett tillkännagivande om att utreda orsakerna till den ökande psykiska ohälsan bland unga.

I kommittémotion 2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över hur medier påverkar vår hälsa och undersöka särskilda åtgärder för att den negativa inverkan ska kunna hanteras mer effektivt.

I motion 2022/23:597 av Marlène Lund Kopparklint (M) föreslås ett tillkännagivande om behoven av att klarlägga orsakerna till psykisk ohälsa hos barn. Ett liknande tillkännagivande föreslås i motion 2022/23:604 av Marlène Lund Kopparklint (M).

I motion 2022/23:1456 av Ulrika Westerlund och Marielle Lahti (båda MP) föreslås ett tillkännagivande om krav på händelseanalys vid suicidförsök.

Pågående arbete

Nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention

Regeringen gav 2020 Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att, i nära samverkan med flera andra myndigheter, inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171/FS). Grundläggande utgångspunkter för arbetet ska vara det övergripande folkhälsopolitiska ramverket och den stödstruktur som Folkhälsomyndigheten utvecklar. Arbetet ska även utgå från nationella mål och riktlinjer inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och inom övriga områden som har bäring på området psykisk hälsa och

suicidprevention. Uppdraget bygger bl.a. på förslag i betänkandet För att börja med något nytt måste man sluta med något gammalt (SOU 2018:90).

Inom ramen för uppdraget ska samtliga myndigheter dels göra en individuell analys av nuläget samt av de långsiktiga behoven inom det egna verksamhetsområdet, dels göra en gemensam analys samordnad av Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen. I den gemensamma delen ingår att lämna ett samlat förslag till strategi med mål och prioriteringar för området samt indikatorer för uppföljning.

Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har inom ramen för uppdraget tagit fram en behovsanalys till den nationella strategin. Behovsanalysen bygger på en sammanställning av 25 myndigheters individuella analyser av läget för psykisk hälsa samt underlag från ytterligare ett femtiotal organisationer och föreningar. Behovsanalysen beskriver utvecklingsbehovet för psykisk hälsa utifrån olika områden och teman och utgör ett verktyg i arbetet med att ta fram strategins innehåll.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2023.

Tidöavtalet

Tidöavtalet är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Avtalet innehåller bl.a. direktiv för ett samarbetsprojekt om hälso- och sjukvården. Av avtalet framgår följande när det gäller psykisk hälsa och suicidprevention (s. 9):

Arbetet med att stärka den psykiska hälsan och suicidprevention måste prioriteras som ett led i folkhälsoarbetet, inte minst för unga. Efter redovisning av myndighetsuppdrag den 1 september 2023 ska en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention tas fram. Ett nationellt forskningsprogram på området ska inrättas. En nationell samordnare med ett samlat ansvar för det suicidpreventiva arbetet ska tillsättas. Uppföljning av patienter med suicidalt beteende bör vara en självklar del av vårdprocessen. En "haverikommission" ska tillsättas när en person har begått självmord, för att bl.a. socialtjänst, skola, polis och sjukvård ska göra en utredning om vad som hänt och vad som kan ha brustit.

Översyn av vissa frågor inom det suicidpreventiva området

I januari 2023 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över vissa frågor inom det suicidpreventiva området (dir. 2023:3). Beslutet bygger på en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Utredaren ska bl.a.

- kartlägga och analysera vilket ansvar som olika samhällsaktörer har och vilka insatser och åtgärder som vidtas efter att en person har avlidit till följd av suicid
- analysera och föreslå hur ett nationellt ansvar för breda händelseanalyser efter suicid kan utformas och utreda närliggande frågor
- analysera regelverken för hälso- och sjukvårdens patientsäkerhetsarbete och för socialtjänstens kvalitetsarbete som rör suicid och suicidförsök och

om det finns behov att förändra dessa för att utveckla det suicidförebyggande arbetet

- lämna författningsförslag om det bedöms nödvändigt.

Utredaren ska särskilt redogöra för hur eventuella författningsförslag förhåller sig till dels gällande regler om offentlighet och sekretess, tystnadsplikt och dataskydd, dels den enskildes behov av skydd för den personliga integriteten. Vid genomförandet av uppdraget ska utredaren samverka med berörda myndigheter. Utredaren ska vidare föra dialog med Sveriges Kommuner och Regioner, kommuner och regioner, patient-, brukar- och anhörigorganisationer samt med andra aktörer som är relevanta för uppdragets genomförande.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2024.

Överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner

Staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har sedan 2012 gemensamt bedrivit ett långsiktigt arbete för att stärka och utveckla insatserna inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Inom ramen för arbetet har staten årligen bidragit med utvecklingsmedel till kommuner och regioner och till SKR. Regeringen och SKR har slutit en överenskommelse om insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention för 2023 (S2022/04839). Överenskommelsen omfattar drygt 1,6 miljarder kronor, varav merparten fördelas till kommuner och regioner. Överenskommelsen innehåller fortsatta satsningar på arbetet med att främja psykisk hälsa, förebygga psykisk ohälsa och suicid samt skapa förutsättningar för en vård och omsorg av god kvalitet.

Ett av de prioriterade områden som överenskommelsen omfattar handlar om att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa bland barn och unga. Målet är att skapa förutsättningar för ökat psykiskt välbefinnande i barn- och ungdomsgruppen och en tillgänglig vård i första linjen, respektive specialiserad vård för barn och unga med psykisk ohälsa. Sådana insatser kan enligt överenskommelsen även bidra till att motverka att barn och unga avlider i suicid.

Uppdrag till Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten

Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten fick i februari 2020 i uppdrag av regeringen att följa, utvärdera och stödja genomförandet av statens insatser inom området psykisk hälsa 2020–2023 (S2020/01044/FS). Myndigheterna ska följa utvecklingen och utvärdera resultaten av insatserna i kommuner och regioner i förhållande till de syften och den inriktning som anges i överenskommelsen mellan staten och SKR om insatser inom området psykisk hälsa för 2020. Vidare ska myndigheterna stödja kommuner och regioner i deras arbete med genomförandet av insatserna. Myndigheterna ska lämna årliga lägesrapporter och slutligen en slutredovisning senast den 30 september 2024. Slutredovisningen ska innehålla myndigheternas samlade iakttagelser

av det arbete som har bedrivits med stöd av statens insatser samt förslag på utvecklingsområden inför det fortsatta arbetet inom området.

En sammanhållen god och nära vård för barn och unga

Regeringen beslutade den 28 november 2019 att ge i uppdrag åt en särskild utredare att se över förutsättningarna för en mer sammanhållen god och nära vård för barn och unga (dir. 2019:93). Utredningen delredovisade i maj 2021 (SOU 2021:34) och lämnade förslag om ett hälsovårdsprogram som gör det tydligt vad barn och unga och deras föräldrar bör erbjudas. Vidare lämnade utredningen förslag om bl.a. hur vården för barn och unga som mår psykiskt dåligt kan utvecklas.

I oktober 2021 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande Börja med barnen! Följ upp hälsa och dela information för en god och nära vård till regeringen (SOU 2021:78). Utredningens förslag ska bidra till en samlad uppföljning av barns och ungas hälsa. Utredningen föreslog bl.a. att en förstudie ska genomföras om hur arbetet med att ta fram ett nationellt hälsovårdsprogram för barn och unga bäst kan utformas för att inkludera alla berörda parter. Mot bakgrund av utredningens förslag gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra en sådan förstudie (S2021/06171). Av uppdraget framgick att hälsofrämjande och förebyggande insatser för både fysisk, psykisk och sexuell hälsa ska omfattas av programmet. Socialstyrelsen slutredovisade uppdraget i oktober 2022 och i myndighetens rapport analyseras förutsättningarna för ett nationellt hälsoprogram för barn och unga. Även bedömningar när det gäller framtagande, genomförande och uppföljning av programmet redovisas.

Båda betänkandena och har remitterats och bereds inom Regeringskansliet. Även Socialstyrelsens förstudie bereds inom Regeringskansliet.

God och nära vård – Rätt stöd till psykisk hälsa

Under arbetet med utredningen Samordnad utveckling för en god och nära vård utvidgade regeringen i augusti 2019 uppdraget genom ett tilläggsdirektiv (dir. 2019:49) till att även utreda förutsättningarna för att utveckla en ny form av skyndsamma och ändamålsenliga insatser inom primärvården vid lättare psykisk ohälsa. Utredningens slutbetänkande God och nära vård – Rätt stöd till psykisk hälsa (SOU 2021:6) redovisades till regeringen i januari 2021. I betänkandet lämnas förslag på att det ska synliggöras i primärvårdens grunduppdrag att primärvården svarar för hälso- och sjukvård avseende både fysisk och psykisk ohälsa. Vidare redovisar utredningen sina bedömningar av hur primärvården bör arbeta med psykisk ohälsa under modellen Rätt stöd till psykisk hälsa. Modellen utgörs av ett antal principer och arbetssätt som kombinerade är avsedda att förbättra bemötandet och omhändertagandet av den enskilde och bättre möter behoven på befolkningsnivå. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Kartläggning av ungdomars psykiska hälsa

Regeringen har gett Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att kartlägga ungdomars upplevda psykiska hälsa och ohälsa (S2021/01354). Kartläggningen ska bl.a. ge svar på hur ungdomar mellan 13 och 25 år uppfattar sin psykiska hälsa, när det gäller både det psykiska välbefinnandet och psykiska besvär, samt vilka faktorer som verkar främjande och stärkande för ungdomars psykiska hälsa. Vidare ska myndigheterna undersöka vilket stöd unga själva efterfrågar och vilka aktörer som unga upplever att de kan, eller skulle vilja, få stöd ifrån. Vid genomförandet av uppdraget ska ungas egna erfarenheter genomgående beaktas och ungdomar ska själva få komma till tals och beskriva sin egen livssituation utifrån sitt perspektiv. Unga hbtqi-personer ska särskilt uppmärksammas i arbetet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2023.

Uppdrag om nationell stödlinje

I augusti 2020 gav regeringen Folkhälsomyndigheten i uppdrag att analysera behovet av en nationell stödlinje som riktar sig till personer med psykisk ohälsa och suicidalitet samt till anhöriga och närstående (S2020/06172/FS). Folkhälsomyndigheten redovisade uppdraget i januari 2021 och myndigheten bedömde då att det finns behov av en nationell aktör som erbjuder professionellt och anonymt samtalsstöd, som ett komplement till det stöd som erbjuds via civilsamhällets stödlinjer och hälso- och sjukvårdens ordinarie insatser.

I maj 2021 lämnade regeringen ett kompletterande uppdrag till Folkhälsomyndigheten om att ta fram ett förslag angående en nationell stödlinje (S2021/04157). Uppdraget innebar bl.a. att myndigheten skulle definiera stödlinjens avgränsning gentemot hälso- och sjukvården och det civila samhällets aktörer, definiera typ och storlek på de kompetenser som stödlinjen behöver utgöras av samt definiera typ av metod och teknisk lösning för att säkerställa en smidig övergång till hälso- och sjukvården. Myndighetens underlag ska enligt uppdraget användas som beslutsunderlag för att bedöma om en nationell stödlinje ska införas. Folkhälsomyndigheten lämnade sin redovisning till regeringen den 31 mars 2022 och i rapporten analyseras vidare organisering, driftsformer, juridiska förutsättningar, möjliga aktörer och kostnader för att driva en nationell stödlinje.

Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Forskningsprogram om psykisk hälsa

Regeringen beslutade 2020 att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram om psykisk hälsa (prop. 2020/21:60, bet. 2020/21:UbU16). Forskningsprogrammet ska inkludera barns och ungdomars psykiska hälsa, förebyggande och tidiga insatser vid psykisk ohälsa, suicidprevention samt samordnade insatser för personer med svår psykiatrisk problematik. Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) ansvarar för forskningsprogrammet. För

närvarande pågår 21 projekt med finansiering från programmet, som beviljats medel inom ramen för en utlysning om barns och ungas psykiska hälsa.

Unga, medier och psykisk ohälsa

Statens medieråd publicerade 2020 rapporten Unga, medier och psykisk ohälsa. I november 2022 publicerade myndigheten en uppföljning med data från 2020 när covid-19-pandemin pågick och många gymnasieelever hade distansundervisning. I den senaste rapporten beskrivs och analyseras sambanden mellan självskattat psykiskt välbefinnande och medieanvändning bland svenska barn i åldern 9–18 år. Undersökningen visade bl.a. att de flesta svenska barn tycker att de mår bra, men att andelen som inte tycker att de mår så bra ökar med stigande ålder och är större bland flickor än pojkar. Vidare visar undersökningen att det finns samband mellan psykiska besvär och mer omfattande användning av olika slags medier bland svenska ungdomar. Analysen kan dock inte fastställa om det rör sig om ett orsakssamband. Rapporten är en del av Statens medieråds arbete inom regeringsuppdraget att inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om psykisk hälsa behandlades senast i betänkande 2021/22:SoU15 Hälsa- och sjukvårdens organisation m.m. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2021/22:130).

Tillkännagivande om hbtq-personers psykiska hälsa

Utskottet föreslog i betänkande 2019/20:SoU5 Folkhälsofrågor ett tillkännagivande till regeringen om förebyggande insatser för att främja hbtq-personers psykiska hälsa. Utskottet anförde följande (s. 25, 1 res. SD):

Olika studier visar att förekomsten av psykisk ohälsa är högre bland hbtq-personer än hos befolkningen i allmänhet. Skillnaderna i ohälsa är ett av de tydligaste uttrycken för att diskriminering påverkar många hbtq-personers liv. Därför är det av stor vikt att hbtq-frågorna beaktas både inom folkhälsoarbetet och inom hälso- och sjukvården. Utskottet ser positivt på det arbete som görs inom Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen på detta område men anser att det behövs ytterligare åtgärder.

För att minska skillnader i ohälsa mellan hbtq-personer och övriga behövs det enligt utskottet riktade förebyggande insatser för denna grupp samt bättre kunskap om gruppens villkor och levnadsförhållanden.

Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringen bör uppdra åt lämplig myndighet att föreslå förebyggande insatser för att främja hbtq-personers psykiska hälsa. Riksdagen bör ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkännage detta för regeringen. Motion [...] bör bifallas.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2019/20:173). Regeringen anförde följande i skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (s. 198):

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 9 avsnitt 5.3 s. 81) redovisade regeringen att tillkännagivandet var slutbehandlat och angav följande. Regeringen har gett Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen ett uppdrag att tillsammans med ett tjugotal berörda myndigheter inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171). I arbetet ska bl.a. hbtq-personer särskilt lyftas. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2023. Regeringen har också gett Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att genomföra en kartläggning av ungdomars upplevda psykiska hälsa och ohälsa (S2021/01354). Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2023.

Riksdagen ansåg dock att tillkännagivandet inte kunde anses slutbehandlat genom de redovisade åtgärderna (bet. 2021/22:SoU1, rskr. 2021/22:123). Punkten står därför åter som öppen. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med anledning av tillkännagivandet. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar inledningsvis att flera myndigheter har fått i uppdrag att inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2023 och utskottet noterar att det framgår av Tidöavtalet, som är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, att en nationell strategi därefter ska tas fram. Utskottet konstaterar också att både utredningen om samordnad utveckling för god och nära vård och utredningen om en sammanhållen god och nära vård för barn och unga har lämnat förslag som har bäring på området psykisk hälsa. Dessa gäller bl.a. primärvårdens ansvar för såväl fysisk som psykisk hälsa och hälsovårdsprogram för barn och unga. Betänkandena (SOU 2021:6, SOU 2021:34 och SOU 2021:78) bereds inom Regeringskansliet. Regeringen har även tillsatt en utredning som ska se över vissa frågor inom det suicidpreventiva området, bl.a. hur ett nationellt ansvar för breda händelseanalyser efter suicid kan utformas. I detta sammanhang kan även nämnas det som framgår av Tidöavtalet om att tillsätta en haverikommission när en person har begått självmord.

Utskottet ser vidare positivt på de satsningar som under flera år gjorts genom överenskommelser mellan staten och SKR för att stärka och utveckla insatserna inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Utskottet noterar också att regeringen har beslutat om ett forskningsprogram om psykisk hälsa samt gett MUCF och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att kartlägga ungdomars psykiska hälsa. Vidare har regeringen mottagit Folkhälso-myndighetens redovisning av uppdraget att ta fram ett förslag angående en

nationell stödlinje. Avslutningsvis noterar utskottet i detta sammanhang även Statens medieråds rapport Unga, medier och psykisk ohälsa.

Mot bakgrund av det ovanstående anser utskottet inte att riksdagen för närvarande bör vidta någon åtgärd. Motionerna bör därmed avslås.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Jämför reservation 21 (V, C, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att se över hur en jämlik tillgång till traditionella, mobila och digitala ungdomsmottagningar kan säkerställas i hela landet.

I motion 2022/23:2075 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att överväga en SOU om huruvida pornografins lättillgänglighet för barn har skadlig inverkan på barns välmående och sexuella hälsa.

Pågående arbete

Nationell strategi för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Folkhälsomyndigheten har på regeringens uppdrag (S2019/03298) tagit fram en nationell strategi för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR-strategin). Det övergripande målet i strategin, som publicerades i oktober 2020, är en god jämlik och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa i hela befolkningen. Strategin innehåller även fyra långsiktiga delmål och sju åtgärdsområden som ska bidra till att uppfylla det övergripande målet.

Regeringen gav i maj 2021 Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att stärka och utveckla det nationella arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (S2021/04606). Handlingsplanen ska konkretisera målsättningarna i den nationella SRHR-strategin och kunna användas av myndigheter, regioner, kommuner och andra berörda aktörer i arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. I uppdraget ingår att fastställa prioriteringar, aktiviteter och åtgärder som bidrar till att uppfylla strategins övergripande mål, delmål och åtgärdsområden. En del av uppdraget handlar även om att utveckla en systematisk uppföljning av strategin. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2023.

Ungdomsmottagningar

Ungdomsmottagning på nätet (UMO) finansieras av Sveriges regioner och fungerar som ett komplement till de traditionella ungdomsmottagningarna. Verksamheten vänder sig till unga mellan 13 och 25 år. På umo.se finns texter, filmer, bildspel och annat material med information om bl.a. sex, alkohol, tobak och droger, psykisk hälsa samt våld och förtryck. På webbplatsen finns även bl.a. en anonym frågetjänst där ungdomarna får svar inom en vecka från en barmorska, sjuksköterska, läkare, kurator, psykolog eller dietist. Där finns även information om närmaste ungdomsmottagning. Youmo.se är en webbplats för unga mellan 13 och 20 år. På Youmo finns delar av UMO:s information på arabiska, dari, somaliska, svenska eller tigriska. Youmo är en del av UMO.

Ett av de prioriterade områdena i överenskommelsen mellan staten och SKR inom området psykisk hälsa och suicidprevention för 2023 syftar bl.a. till att stärka första-linjens vård, vilket inkluderar ungdomsmottagningar. Av överenskommelsen framgår att 150 000 000 kronor fördelas till länen för att stärka och utveckla ungdomsmottagningarnas arbete.

SKR har genomfört en nationell kartläggning av ungdomsmottagningarnas arbete med unga när det gäller sexualitet och egenmakt. Kartläggningen redovisades i rapporten *Ungdomsmottagningar och ungas sexuella hälsa – Nuläge och vägar framåt*. Syftet med rapporten är att visa på möjligheter att stärka ungdomsmottagningarnas roll och arbete. För att stimulera till utveckling på alla nivåer visar rapporten på möjligheter som kan ligga till grund för initiativ i samverkan mellan huvudmän, av enskilda huvudmän eller på verksamhetsnivå.

En sammanhållen god och nära vård för barn och unga

Som tidigare beskrivits gav regeringen 2019 en särskild utredare i uppdrag att se över förutsättningarna för en mer sammanhållen god och nära vård för barn och unga (dir. 2019:93). Utredningen lämnade i sin delredovisning (SOU 2021:34) förslag om ett hälsovårdsprogram som gör det tydligt vad barn och unga och deras föräldrar bör erbjudas. I slutbetänkandet (SOU 2021:78) lämnas förslag som ska bidra till en samlad uppföljning av barns och ungas hälsa. Vidare fick Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra en förstudie om hur ett nationellt hälsovårdsprogram för barn och unga bäst kan utformas (S2021/06171). Socialstyrelsen slutredovisade uppdraget i oktober 2022 och i rapporten lyfter myndigheten särskilt betydelsen av att inkludera och utveckla bl.a. området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Båda betänkandena har remitterats och bereds inom Regeringskansliet. Även Socialstyrelsens förstudie bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter behandlades senast i betänkande 2021/22:SoU16 Folkhälsöfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:313).

Utskottets ställningstagande

Det övergripande målet i den nationella SRHR-strategin är en god jämlik och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa i hela befolkningen. Utskottet konstaterar att Folkhälsomyndigheten har fått i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att stärka och utveckla det nationella arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Handlingsplanen ska bl.a. fastställa prioriteringar och åtgärder som bidrar till att uppfylla SRHR-strategins mål. Utredningen om en sammanhållen god och nära vård för barn och unga har lämnat förslag om ett hälsovårdsprogram för barn och unga, som bl.a. omfattar ungas psykiska samt sexuella och reproduktiva hälsa. Utredningens båda betänkanden (SOU 2021:34 och SOU 2021:78) bereds i Regeringskansliet. Vidare noterar utskottet de satsningar som gjorts på ungdomsmottagningar under de senaste åren inom ramen för överenskommelser mellan staten och SKR. Avslutningsvis noterar utskottet den verksamhet som bedrivs genom webbplatserna UMO och Youmo. Enligt utskottet finns inget skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionerna, och de bör därmed avslås.

Allergifrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om allergifrågor.
Jämför reservation 22 (SD) och 23 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:1141 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över riktlinjerna för allergivården. Motionärerna anför att det i dag inte finns några nationella riktlinjer för allergivården och att den inte heller följs upp i något kvalitetsregister. I yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om att verka för ett långsiktigt statligt ansvar för pollenmätningar i Sverige.

I motion 2022/23:753 av Nicklas Attefjord (MP) föreslås ett tillkännagivande om att verka för inrättandet av ett nationellt kunskapscentrum för matallergi och födoämnesöverkänslighet.

Pågående arbete

Förstudie om förebyggande arbete och vård inom allergiområdet

Regeringen gav i augusti 2022 Socialstyrelsen och Livsmedelsverket i uppdrag att genomföra en förstudie för att utveckla det förebyggande arbetet inom allergiområdet samt för att kunna främja en jämlik vård inom området (S2022/03576). I förstudien ska myndigheterna bedöma om det finns behov av ny kunskap och ytterligare åtgärder inom respektive myndighets ansvarsområde samt hur samordning mellan berörda myndigheter och andra aktörer bör ske. Arbetet ska utgå från Sveriges folkhälsopolitiska mål om att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna under en generation. Socialstyrelsen och Livsmedelsverket ska senast den 1 september 2023 lämna en gemensam redovisning av uppdraget.

Nationellt programområde lung- och allergisjukdomar

Sveriges regioner har med stöd av regeringen och SKR ett gemensamt system för kunskapsstyrning med syftet att göra vården mer kunskapsbaserad, jämlik, resurseeffektiv och av högre kvalitet. Det finns 26 nationella programområden (NPO) som leder kunskapsstyrningen inom sitt respektive område. Det nationella programområdet lung- och allergisjukdomars huvudsakliga uppdrag är att leda och samordna kunskapsstyrningen inom lung- och allergisjukdomar. I uppdraget ingår bl.a. att genomföra och följa upp behovs- och gapanalyser, bidra i arbetet med användning och utveckling av relevanta nationella kvalitetsregister och bidra i arbete med eventuella statliga satsningar.

När det gäller insatsområdet matallergi finns bl.a. följande uppdrag:

- ta fram ett personcentrerat och sammanhållet vårdförlopp
- ta fram ett nationellt vårdprogram
- ta fram en kommunikationsstrategi och stödmaterial för införande av kunskapsstöd för matallergi
- verka för införande av nationellt intyg för specialkost i förskolor och skolor
- verka för att nationella riktlinjer för matallergi riktat till specialistvården tas fram av Socialstyrelsen.

Centrum för Allergiforskning

Centrum för Allergiforskning (CfA) är ett s.k. excellenscentrum inom Karolinska institutet (KI) med uppdrag att utveckla och stödja allergiforskning på både regional och nationell nivå. Det långsiktiga målet är att förbättra livskvaliteten för barn och vuxna med allergier och annan överkänslighet. CfA arbetar för att stödja samarbete mellan enskilda forskargrupper och för att främja klinisk forskning inom primär- och specialistvård. CfA arbetar även med kunskapspridning mot allmänheten och beslutsfattare.

Pollenövervakningen i Sverige

Sedan den 1 januari 2022 framgår det av Naturhistoriska riksmuseets instruktion (2007:1176) att myndigheten ska ansvara för pollenövervakningen i Sverige. I budgetpropositionen för 2022 föreslog regeringen att Naturhistoriska riksmuseet ska tillföras 15 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2022 för detta ändamål (prop. 2021/22:1, utg.omr. 17). Uppdraget innefattar att genomföra polleninsamlingar och pollenanalyser, framställa och offentliggöra pollenprognoser samt utveckla metoder för pollenverksamheten.

På webbplatsen pollenrapporten.se, som ägs och förvaltas av Naturhistoriska riksmuseet, lägger myndigheten ut pollenprognoser för samtliga mätstationer som finns runt om i landet. Under 2023 är det 20 mätstationer på olika orter som mäter pollenhalten i luften.

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om samordning inom allergiområdet

Motionsyrkanden om allergifrågor behandlades senast i betänkande 2021/22:SoU16 Folkhälsofrågor. Utskottet föreslog i betänkandet ett tillkännagivande till regeringen om samordning av arbetet inom allergiområdet. Utskottet anförde följande (s. 42, 1 res. S, L):

Utskottet anser att det behövs ett samlat ansvar för att synliggöra aktuell kunskap och bedöma vilka åtgärder som krävs för att färre ska drabbas av allergiska besvär och för att fler ska kunna leva ett gott liv trots sjukdomen. Utskottet anser även att det vore värdefullt med nationella riktlinjer för hela området allergi som gör att vårdgivare och andra aktörer kan utgå från samma kunskapsmaterial. Utskottet anser därför att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att samordna det förebyggande arbetet inom allergiområdet samt verka för att vården av personer med allergier ska bli mer jämlik. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motionerna [...] bör bifallas delvis.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:313).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (s. 242):

Regeringen har den 25 augusti 2022 gett Socialstyrelsen och Livsmedelsverket i uppdrag att genomföra en förstudie för att utveckla det förebyggande arbetet och främja en jämlik vård inom allergiområdet. Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna bedöma vilka ytterligare åtgärder som krävs för att färre personer ska drabbas av allergiska besvär och för att fler ska kunna leva ett gott liv trots sjukdomen. Socialstyrelsen och Livsmedelsverket ska senast den 1 september 2023 lämna en gemensam redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet och Klimat- och näringslivsdepartementet). Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivande om pollenmätningar

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU16 Folkhälsofrågor ett tillkännagivande till regeringen om pollenmätningar. Utskottet anförde följande (s. 42, 1 res. S, MP):

Enligt utskottets mening är det av stor vikt att det finns pollenmätningar i hela landet. För att säkerställa detta anser utskottet att regeringen bör se över hur staten kan ta över det långsiktiga ansvaret för pollenmätningar i Sverige. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motionerna [...] bör bifallas delvis.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:313).

Regeringen anförde följande i skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (s. 243):

Regeringen föreslog i budgetpropositionen 2022 nya medel till Naturhistoriska riksmuseet för att ta ett heltäckande ansvar för pollenövervakningen i Sverige (prop. 2021/22:1 utg.omr. 17 s. 103, bet. 2021/22:KrU1, rskr. 2021/22:85). Tillförlitliga pollenprognoser är en samhällsviktig verksamhet. Sveriges ca 2,5 miljoner pollenallergiker behöver tillförlitliga prognoser för att styra sin medicinering, hantera sin livssituation och mildra effekterna av sin allergi. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med anledning av tillkännagivandet i samband med budgetpropositionen för 2024. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen beslutade i maj 2022 om ett tillkännagivande till regeringen om samordning av arbetet inom allergiområdet. Utskottet ser positivt på att Socialstyrelsen och Livsmedelsverket har fått i uppdrag att genomföra en förstudie för att utveckla det förebyggande arbetet och främja en jämlik vård inom allergiområdet. Vidare noterar utskottet det arbete som bedrivs inom det nationella programområdet för lung- och allergisjukdomar. Riksdagen har även beslutat om ett tillkännagivande till regeringen om statligt ansvar för pollenmätningar. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta något initiativ med anledning av motionerna och de bör därmed avslås.

Reservationer

1. Folkhälsoarbetets organisation, punkt 1 (V, MP)

av Karin Rågsjö (V) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 10 och
 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 45 och 73 samt
 avslår motionerna
 2022/23:315 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 6 samt
 2022/23:318 av Markus Wiechel (SD).

Ställningstagande

Vi anser att Sverige behöver en folkhälsolag. Det handlar om ett regelverk som tydligare än i dag klargör hur ansvaret för folkhälsoarbetet ser ut på lokal, regional och statlig nivå. Vidare anser vi att ansvarsfördelningen mellan kommuner och regioner i folkhälsofrågor behöver tydliggöras och kopplingen till miljömålen stärkas. Därutöver bör ”mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer” införas som ett nytt målområde i den nationella folkhälsopolitiken. På det sättet tydliggörs vilka målen är, på vilket sätt de ska följas upp och vem som ansvarar för vad. Regeringen bör se över dessa frågor.

2. Folkhälsofrämjande insatser, punkt 2 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 61 och
 avslår motionerna
 2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 12, 14 och 19,

2022/23:861 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 22,
2022/23:1530 av Cecilia Engström (KD) och
2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att uppnå detta jämlikhetsfokuserade mål genom en bred jämlikhetsskapande politik. Socialt förebyggande insatser, liksom den förebyggande hälso- och sjukvården, är enligt vår mening helt avgörande. Vi anser också att idrotts-, förenings- och friluftslivet ska stödjas och att deltagandet ska breddas. Fler vuxna bör också erbjudas hälsoundersökningar och få stöd i att utveckla mer hälsosamma levnadsvanor.

3. Folkhälsofrämjande insatser, punkt 2 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 12 och 14 samt
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 61 och
avslår motionerna
2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 19,
2022/23:861 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 22,
2022/23:1530 av Cecilia Engström (KD) och
2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Jag anser att regeringen bör vidta åtgärder för att uppnå detta jämlikhetsfokuserade mål genom en bred jämlikhetsskapande politik. Vidare anser jag att regeringen bör höja kraven på alla regioner att bedriva ett systematiskt förebyggande hälsoarbete. Alla invånare ska kunna få högkvalitativt stöd, hjälp och råd från sin region för att kunna förhindra att de drabbas av undvikbara livsstilssjukdomar. Därutöver

bör regeringen ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram förslag på insatser för att stärka hälsokompetensen i utsatta områden.

4. Folkhälsofrämjande insatser, punkt 2 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 12, 14 och 19 samt
2022/23:861 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 22 och
avslår motionerna
2022/23:1530 av Cecilia Engström (KD),
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 61 och
2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör höja kraven på alla regioner att bedriva ett systematiskt förebyggande hälsoarbete. Alla invånare ska kunna få högkvalitativt stöd, hjälp och råd från sin region för att kunna förhindra att de drabbas av undvikbara livsstilssjukdomar. Vidare anser jag att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram förslag på insatser för att stärka hälsokompetensen i utsatta områden. Det finns ett samband mellan ojämlikhet i hälsa och låg hälsokompetens.

Kultur och folkbildning är nycklar till en bättre folkhälsa. Satsningar på kultur inom vård och omsorg bör uppmuntras och stödjas. Jag anser därför att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd om evidensbaserade metoder för kultur- och naturupplevelser i folkhälsoarbete, vård och omsorg.

5. Folkhälsofrämjande insatser, punkt 2 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 12, 14 och 19,
2022/23:861 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 22,
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 61 och
2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 9 och
avslår motion
2022/23:1530 av Cecilia Engström (KD).

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör främja god hälsa i hela Sverige och minska skillnaderna i hälsa mellan olika delar av landet för att uppnå ett socialt hållbart samhälle med likvärdiga möjligheter. Det behövs en bred jämlikhetskapande politik för att uppnå målet om att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Vidare anser jag att regeringen bör höja kraven på alla regioner att bedriva ett systematiskt förebyggande hälsoarbete. Alla invånare ska kunna få högkvalitativt stöd, hjälp och råd från sin region för att kunna förhindra att de drabbas av undvikbara livsstilssjukdomar. Därutöver bör regeringen ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram förslag på insatser för att stärka hälsokompetensen i utsatta områden.

6. Hiv, punkt 3 (V, MP)

av Karin Rågsjö (V) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 20 och 21 samt
bifaller delvis motion

2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör överväga initiativ som säkerställer ökad tillgång till profylax för hiv genom ökad rådgivning och förskrivning av Prep i alla regioner. Regeringen bör även se över hur tillgången till testning för hiv i regionerna i större utsträckning kan möta de faktiska behoven.

7. Hiv, punkt 3 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 20 och 21 samt

2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

Regionernas gemensamma råd för införande av nya läkemedel, NT-rådet, rekommenderar sedan 2018 regionerna att använda förebyggande behandling, s.k. Prep, för personer med hög risk att smittas med hiv. Jag anser att regeringen bör överväga initiativ som säkerställer ökad tillgång till profylax för hiv genom ökad rådgivning och förskrivning av Prep i alla regioner. Regeringen bör även se över hur tillgången till testning för hiv i regionerna i större utsträckning kan möta de faktiska behoven. Dessutom måste hivpositivas livsvillkor förbättras genom bättre tillgänglighet till profylax, behandling och vård samt kunskapshöjande insatser till allmänheten.

8. Hepatit B och C, punkt 4 (V, C, MP)

av Karin Rågsjö (V), Ulrika Westerlund (MP) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 22 och
avslår motion

2022/23:312 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1, 2 och 4.

Ställningstagande

Enligt Världshälsoorganisationens mål ska hepatit B och C vara eliminerade i världen till 2030. Folkhälsomyndigheten tog 2019 fram ett kunskapsunderlag för hur arbetet kan bedrivas i Sverige. En av rekommendationerna i

kunskapsunderlaget var att utveckla en nationell uppföljningsplan för hepatit B- och C-arbetet i syfte att skapa förutsättningar för en hållbar uppföljning av utvecklingen över tid. Vi anser att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram en sådan nationell uppföljningsplan i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendation.

9. Tuberkulos, punkt 5 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 3 och

bifaller delvis motion

2022/23:312 av Markus Wiechel (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Antalet smittade av tuberkulos påverkas i stor utsträckning av resande och migrationsströmmar. Sjukdomsfall har uppstått som en följd av att människor flyttat till Sverige från fattigare delar av världen där tuberkulos är mer vanligt förekommande. Vi anser att det behöver tas fram en nationell krisplan för att säkerställa tillgången till adekvat vård och hantering av tuberkulos i hela landet. Det behövs bl.a. en skärpt epidemiologisk övervakning i form av obligatoriska hälsoundersökningar av personer i riskgrupper samt uppföljande kontroller. Vi anser att regeringen bör se över lagstiftningen som möjliggör en tuberkulosplan samt tillhörande nödvändiga kontroller.

10. Vaccinationsregister, punkt 7 (S, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S), Ulrika Westerlund (MP) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 60 och

bifaller delvis motion

2022/23:1141 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 14.

Ställningstagande

Vi anser att det finns ett tydligt behov av en sammanhållen digital bild över en individs mottagna vaccinationer. I dag är det bara en mycket begränsad del av all vaccinationsinformation som är tillgänglig och individens tillgång beror på var i Sverige man bor och var man vaccinerar sig. Utredningen om en översyn av de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret har fått i uppdrag att analysera om dagens vaccinationsregister skulle kunna inkludera vaccinationer utanför de nationella vaccinationsprogrammen. Det är enligt vår mening angeläget att regeringen tar det påbörjade arbetet vidare och återkommer till riksdagen med förslag. Vi vill se en digital, samlad och livslång källa över tagna vaccinationer i form av ett nationellt digitalt vaccinationskort.

11. Vaccinationsregister, punkt 7 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1141 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 14 och

bifaller delvis motion

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 60.

Ställningstagande

Befolkningen vaccinerar sig inom barnhälsovården, elevhälsan, primärvården, företagshälsovården, sjukhusvården och hos privata vaccinatörer under olika skeden i livet. Det går i dag inte att få en samlad bild av vilka vacciner individen fått, och det är stora problem att få vaccinationsstatistik på befolkningsnivå. Vi anser att åtgärder behöver vidtas för att ta fram de it-lösningar som krävs för att åstadkomma en väl fungerande vaccinationsregistrering. Regeringen bör enligt vår mening överväga ett samlat vaccinationsregister som ska inkludera både nationella program, resevaccinationer, kompletterande vaccinationer och riskgruppsvaccinationer.

12. Vaccinationsprogram för äldre, punkt 8 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S), Karin Rågsjö (V), Ulrika Westerlund (MP) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 12 och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 59.

Ställningstagande

Vaccination förebygger allvarlig sjukdom och är en av de mest effektiva åtgärder som finns för en bättre folkhälsa. Genom det nya särskilda vaccinationsprogrammet infördes en rätt till en kostnadsfri vaccination mot pneumokocksjukdom för alla äldre som fyller 75 år. Vi anser att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att se över behoven kring ytterligare vaccinationsprogram för äldre.

13. Kostnadsfria vacciner och screeningar för äldre, punkt 9 (C, MP)

av Ulrika Westerlund (MP) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 24.

Ställningstagande

Hälsofrämjande och förebyggande insatser har positiva effekter på hälsan och livskvaliteten hos äldre personer. Vi anser att en viktig del i det förebyggande arbetet är de vaccinationer som årligen rekommenderas till personer som är 65 år och äldre. För att nå ut till så många som möjligt bör alla personer som är 65 år eller äldre erbjudas kostnadsfria vaccinationer av regionerna. Regeringen bör enligt vår mening överväga om vacciner och screeningar i linje med

expertmyndigheternas rekommendationer borde vara kostnadsfria för äldre över en bestämd ålder i hela landet.

14. Hälsosamma levnadsvanor, punkt 11 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1,
bifaller delvis motion
2022/23:255 av Angelica Lundberg (SD) och
avslår motionerna
2022/23:110 av Saila Quicklund (M) yrkande 5,
2022/23:555 av Markus Wiechel och Lars Andersson (båda SD) yrkandena 1
och 2,
2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5,
2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 7 och 25 samt
2022/23:1657 av Anders Ådahl (C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Covid-19-pandemin har visat att vi framöver kommer att behöva rikta mycket större uppmärksamhet mot människors livsstil och levnadsvanor. Vi anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att skyndsamt och på ett effektivt sätt uppmuntra människor att äta hälsosammare, röra sig mer och minska användning av alkohol, droger och tobak. Folkhälsopolitik syftar till att stödja den enskilde i att göra hälsosamma val. Genom att tidigt upptäcka och personanpassa behandlingsupplägg kan många folkhälsoproblem förebyggas. En fortsatt restriktiv alkoholpolitik och ett förebyggande arbete i frågor om rökning är i detta sammanhang viktigt.

15. Hälsosamma levnadsvanor, punkt 11 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 7 och 25 samt avslår motionerna

2022/23:110 av Saila Quicklund (M) yrkande 5,

2022/23:255 av Angelica Lundberg (SD),

2022/23:555 av Markus Wiechel och Lars Andersson (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5,

2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1 och

2022/23:1657 av Anders Ådahl (C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Levnadsvanor etableras tidigt och alla barn bör stödjas i att etablera en livsstil som främjar hälsa. Enligt min mening bör regeringen i samråd med relevanta aktörer och professioner se över hur det förebyggande arbetet mot barnfetma kan stärkas på ett systematiskt sätt i hela landet.

Personer som är 65 år och äldre bör stimuleras till att delta i fysiska aktiviteter. Aktivitet ger snabbare rehabilitering efter en sjukdomsperiod och kan även förebygga höftfrakturer och fallolyckor. Fysisk aktivitet måste således bli en större del av den förebyggande vård som riktas till seniorer. Jag anser därför att regeringen bör främja möjligheten att få ordinerat fysisk aktivitet på recept.

16. Hälsosamma levnadsvanor, punkt 11 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5 och avslår motionerna

2022/23:110 av Saila Quicklund (M) yrkande 5,

2022/23:255 av Angelica Lundberg (SD),

2022/23:555 av Markus Wiechel och Lars Andersson (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 7 och 25,

2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1 och

2022/23:1657 av Anders Ådahl (C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Ohälsosamma matvanor, överkonsumtion av mat och minskad fysisk aktivitet är bidragande faktorer till försämrad folkhälsa, men de två förstnämnda punkterna orsakar även stor miljö- och klimatpåverkan. Begreppet metaboliskt matsvinn beskriver det överskott av mat som resulterar i övervikt, dvs. mat som i en hälsosam kost inte skulle behöva konsumeras alls. Regeringen bör enligt min mening utreda hur folkhälsoarbetet kan förstärkas för att minska det s.k. metaboliska matsvinnet samtidigt som kostrelaterade sjukdomar undviks.

17. Psykisk hälsa, punkt 12 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 29 och 32 samt 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 32,

bifaller delvis motionerna

2022/23:597 av Marlène Lund Kopparklint (M) och

2022/23:604 av Marlène Lund Kopparklint (M) samt

avslår motionerna

2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 2 och

2022/23:1456 av Ulrika Westerlund och Marielle Lahti (båda MP).

Ställningstagande

Vi anser att det finns ett behov av en nationell aktör som erbjuder professionellt och anonymt samtalsstöd via telefon, chatt och andra digitala kanaler, som ett komplement till civilsamhällets utbud av medmänskligt stöd och hälso- och sjukvårdens ordinarie insatser. Regeringen bör enligt vår mening ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att utse en lämplig aktör som i samarbete med myndigheten kan bygga upp en nationell stödlinje som riktar sig till personer med psykisk ohälsa.

Den psykiska ohälsan bland barn och unga har ökat de senaste åren. I dag saknas ett samlat och tillförlitligt kunskapsunderlag om de bakomliggande orsakerna och faktorerna till detta. Vi anser därför att regeringen bör utreda orsakerna till den ökande psykiska ohälsan bland unga.

18. Psykisk hälsa, punkt 12 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 2 och

avslår motionerna

2022/23:597 av Marléne Lund Kopparklint (M),

2022/23:604 av Marléne Lund Kopparklint (M),

2022/23:1456 av Ulrika Westerlund och Marielle Lahti (båda MP),

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 29 och 32 samt

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 32.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör se över hur medier påverkar vår hälsa och undersöka särskilda åtgärder för att den negativa inverkan ska kunna hanteras mer effektivt. Genom avancerade algoritmer och förståelse för psykologi kan de sociala medieföretagen få oss att spendera mer tid på deras tjänster än vi avser. Samtidigt framkommer det forskningsrön som visar på en korrelation mellan psykisk ohälsa och spenderad tid på sociala medier. Även om dessa samband ännu inte är helt klarlagda finns det enligt vår mening skäl att studera hur sociala medier påverkar vår hälsa och om de kan konstrueras så att denna eventuella påverkan upphör.

19. Psykisk hälsa, punkt 12 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 32,

bifaller delvis motionerna

2022/23:597 av Marléne Lund Kopparklint (M),

2022/23:604 av Marléne Lund Kopparklint (M) och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 32 och avslår motionerna
2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 2,
2022/23:1456 av Ulrika Westerlund och Marielle Lahti (båda MP) och
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 29.

Ställningstagande

Den psykiska ohälsan bland barn och unga har ökat de senaste åren. I dag saknas ett samlat och tillförlitligt kunskapsunderlag om de bakomliggande orsakerna och faktorerna till detta. Jag anser därför att regeringen bör utreda orsakerna till den ökande psykiska ohälsan bland unga.

20. Psykisk hälsa, punkt 12 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1456 av Ulrika Westerlund och Marielle Lahti (båda MP) och
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 29 och 32,
bifaller delvis motionerna
2022/23:597 av Marlène Lund Kopparklint (M),
2022/23:604 av Marlène Lund Kopparklint (M) och
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 32 och
avslår motion
2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen har aviserat ett förslag om att tillsätta en haverikommission varje gång en människa avslutar sitt liv, vilket även kan kallas händelseanalys vid självmord. Att enbart göra händelseanalyser vid självmord är dock enligt min mening inte tillräckligt. Regeringen bör införa krav på att händelseanalyser även ska göras vid varje suicidförsök.

Jag anser även att regeringen bör inrätta en nationell stödlinje för personer med psykisk ohälsa. Vidare anser jag att regeringen bör ta fram ett bättre kunskapsunderlag om de bakomliggande orsakerna och faktorerna till den ökande psykiska ohälsan hos unga.

21. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, punkt 13 (V, C, MP)

av Karin Rågsjö (V), Ulrika Westerlund (MP) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 9 och avslår motion

2022/23:2075 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M) yrkande 2.

Ställningstagande

Stora delar av landet består av glest befolkade områden, där människor inte alltid har nära tillgång till vård. Den växande psykiska ohälsan bland unga gör att det behövs fler lättillgängliga insatser för att ge hjälp i tid. Då det inte alltid är möjligt att ha fysiska mottagningar på plats, vill vi satsa på att öka tillgången till mobila och digitala ungdomsmottagningar i de delar av landet där det behövs. Vi anser att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att se över hur en jämlik tillgång till traditionella, mobila och digitala ungdomsmottagningar kan säkerställas i hela landet.

22. Allergifrågor, punkt 14 (SD)

av Linda Lindberg (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1141 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 2 och avslår motionerna

2022/23:753 av Nicklas Attefjord (MP) och

2022/23:1141 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 18.

Ställningstagande

Att belysa och prioritera allergivården i landet skulle vara en viktig insats för folkhälsan och välfärden i stort. Trots att så många människor regelbundet behöver söka vård för sina symtom upplevs kunskapen i vården om astma- och allergidiagnoser som låg. Till exempel finns det i dag inga nationella riktlinjer för allergivård och den följs inte heller upp i något kvalitetsregister. Avsaknaden av riktlinjer och uppföljning leder till bristande och ojämlig vård. Regeringen bör enligt vår mening verka för att Sverige får nationella riktlinjer och samordning för att färre ska drabbas och för att fler ska kunna leva ett gott liv trots allergier.

23. Allergifrågor, punkt 14 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:753 av Nicklas Attefjord (MP) och
avslår motion

2022/23:1141 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 2 och 18.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör verka för inrättandet av ett nationellt kunskapscentrum för matallergi och födoämnesöverkänslighet. Frågan om matallergi behöver lyftas högre på agendan och det behövs ett nationellt tvärsektorielt, koordinerat ansvar för kunskapsspridningen på området.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:85 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett vaccinationsprogram för äldre och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:110 av Saila Quicklund (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Folkhälsomyndigheten bör beakta förekomsten av hälsofarliga substanser i kosttillskott och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:255 av Angelica Lundberg (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska konsumtionen av ohälsosamma livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:312 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda åtgärder för ökad kunskap kring hepatit C och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för alla invånare att testa sig för hepatit C och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en nationell strategi för att eliminera hepatit C och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till ökad information om vaccination mot HPV och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av en strategi för ett svenskt vaccin mot HSV-2 och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga full ersättning till dem som drabbats av narkolepsi till följd av Pandemrixvaccinering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta att snarast möjligt införa en nationell krisplan för att bekämpa

sjukdomen tbc och inrätta kontroller i enlighet med WHO:s önskemål och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:315 av Markus Wiechel (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en utvärdering av det nordiska hälsosamarbetet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till ökad transparens i det internationella hälsoarbetet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:318 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en avveckling av Folkhälsomyndigheten i sin nuvarande form och fördela ansvaret på andra myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:495 av Mathias Tegnér (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska se över möjligheterna att stärka möjligheterna till TBE-vaccination och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att göra TBE-vaccination för barn avgiftsfri och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:555 av Markus Wiechel och Lars Andersson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett regeringsuppdrag till exempelvis Folkhälsomyndigheten om en nationell strategi för nutrition och fysisk aktivitet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda tillsättandet av en nationell handlingsplan med tydliga mål och konkreta åtgärder för hälsosammare levnadsvanor samt en bättre folkhälsa och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:597 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behoven av att klarlägga orsakerna till psykisk ohälsa hos barn och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:604 av Marlène Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behoven av att se över förutsättningarna gällande de faktiska orsakerna till den psykiska ohälsan och suicid bland barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:753 av Nicklas Attefjord (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för inrättandet av ett nationellt kunskapscentrum för matallergi och födoämnesöverkänslighet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:761 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om ett förstärkt folkhälsoarbete kan minska det s.k. metaboliska matsvinnet samtidigt som folkhälsan ökar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:856 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i samråd med relevanta aktörer och professioner bör se över hur det förebyggande arbetet mot barnfetma kan stärkas på ett systematiskt sätt i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att se över hur en jämlik tillgång till traditionella, mobila och digitala ungdomsmottagningar kan säkerställas i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att krav ska införas på alla regioner att ha ett systematiskt och strukturerat förebyggande hälsoarbete inriktat mot undvikbara livsstilssjukdomar och olika slag av ohälsa och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram förslag på insatser för att stärka hälsokompetensen i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd om evidensbaserade metoder för kultur- och naturupplevelser i folkhälsoarbete, vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga initiativ som säkerställer ökad tillgång till profylax för hiv genom ökad rådgivning och förskrivning av s.k. Prep i alla regioner och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur tillgången till testning för hiv i större utsträckning kan möta de faktiska behoven i alla regioner och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram en nationell uppföljningsplan för hepatit B- och C-arbetet i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendation och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga om vacciner och screeningar i linje med expertmyndigheternas rekommendationer bör vara kostnadsfria för äldre över en bestämd ålder i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja möjligheten för fler seniorer med låg aktivitetsnivå att få ordinerat fysisk aktivitet på recept och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:861 av Catarina Deremar m.fl. (C):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd om evidensbaserade metoder för kultur- och naturupplevelser i folkhälsoarbete, vård och omsorg, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:926 av Linda Lindberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att uppmuntra människor att äta hälsosammare, röra sig mer samt minska användningen av alkohol, droger och tobak, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur medier påverkar vår hälsa och undersöka särskilda åtgärder för att den negativa inverkan ska kunna hanteras mer effektivt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över lagstiftningen för en tuberkulosplan med tillhörande nödvändiga kontroller och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1141 av Linda Lindberg m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över riktlinjerna för allergivården och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga ett samlat vaccinationsregister som ska inkludera både nationella program, resevaccinationer, kompletterande vaccinationer och riskgruppsvaccinationer och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett långsiktigt statligt ansvar för pollenmätningar i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1359 av Joakim Sandell m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska överväga att se över möjligheterna att införa avgiftsfri TBE-vaccination för barn mellan 3 och 18 år och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1399 av Marie-Louise Hänel Sandström m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta aktivt för att minska den nationella och globala utvecklingen av antimikrobiell resistens och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1456 av Ulrika Westerlund och Marielle Lahti (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på händelseanalys vid suicidförsök och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1530 av Cecilia Engström (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla regioner ska erbjuda riktade hälsosamtal till alla från 40 års ålder och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1657 av Anders Ådahl (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera ett nationellt program för förbättrad hälsa och välbefinnande hos barn och ungdomar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att programmet ska ha utgångspunkt i vardagsmotion och sunda kostvanor och komplettera insatser i skola och idrottsföreningar och riktade insatser till särskilda grupper och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1851 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om TBE-vaccinering bör ingå i det allmänna vaccinationsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra hivpositivas livsvillkor genom bättre tillgänglighet till profylax, behandling och vård samt kunskapshöjande insatser till allmänheten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell stödlinje till personer med psykisk ohälsa och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrat kunskapsunderlag om de bakomliggande orsakerna och faktorerna till den ökande psykiska ohälsan hos unga och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om äldrevaccinationsprogram och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt digitalt vaccinationskort och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2075 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en SOU om huruvida pornografins lättillgänglighet för barn har skadlig inverkan på barns välmående och sexuella hälsa och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda orsakerna till den ökande psykiska ohälsan bland unga och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2171 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja hälsa och minska skillnaderna i hälsa i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan kommun och region i folkhälsofrågor och stärka kopplingen till miljömålen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2221 av Eric Palmqvist (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur legionellasmitta från kyltornsanläggningar bäst motverkas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en folkhälsolag och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ”mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer” som ett nytt målområde i den nationella folkhälsopolitiken och tillkännager detta för regeringen.